

BERETNINGER

2013 -2014

DET

DANSKE

INSTITUT

I ATHEN

THE DANISH INSTITUTE AT ATHENS

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΗΣ ΔΑΝΙΑΣ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

DET
DANSKE
INSTITUT
I ATHEN

Beretninger for perioden
1. januar 2013 til 31. december 2014

INDHOLD

2	FORORD
4	VEDTÆGTER
6	BESTYRELSE & PERSONALE
7	ØKONOMI
8	FYSISKE RAMMER & FACILITETER
10	BIBLIOTEKER
10	<i>Det Nordiske Bibliotek</i>
11	<i>Håndbogssamlinger & nichebiblioteker</i>
12	<i>Samlinger & arkiver</i>
13	KULTUR & FORMIDLING 2013 - 2014
31	FORSKNING
31	<i>Feltprojekter</i>
64	<i>Publikationer</i>
66	<i>Studierejser, kongresser & foredrag</i>
68	UNDERVISNING & EKSKUSIONER
70	SERVICEFUNKTIONER
70	<i>Grupper besøg på Instituttet</i>
70	<i>Stipendiater i Instituttets gæsteboliger</i>

FORORD

Det Danske Institut i Athen ønsker med denne beretning at sige tak til og aflægge regnskab over for de ministerier, institutioner, fonde og mennesker, der i perioden 2013-2014 har bidraget til, at Instituttet har kunnet opfylde sit formål, som det er nedfældet i Instituttets vedtægter.

Dette formål indfrier Instituttet dels ved at være et sted, hvor danske forskere, kunstnere og studerende får optimale muligheder for at arbejde og samle inspiration i frugtbart samarbejde med hinanden og med andre i et internationalt miljø, dels ved gennem konferencer, foredrag, koncerter, udstillinger og publikationer at præsentere dansk forskning, kultur og kunst for et græsk og et internationalt publikum. I perioden har Instituttet oplevet en kraftig stigning i ansøgninger om ophold specielt fra danske kunstnere.

Takket være sin centrale placering i Athen og sine smukke og funktionelle bygninger er Instituttet blevet et velkendt mødested for de mange danske, der hvert år besøger Athen, hvad enten det er danske skoler og gymnasier, erhvervs- og handelsdelegationer eller deltagere i forskningsprojekter på de danske universiteter og museer. Instituttet låner desuden med glæde sit store og velindrettede auditorium ud til andre forsknings- og kulturinstitutter i Athen, der ikke er lige så begunstigede.

I 2013 afholdt Instituttet for første gang en seminarudgravning for førsteårsstuderende i klassisk arkæologi ved Københavns Universitet og Aarhus Universitet og føjede således endnu en undervisningsopgave til sin portefølje, der omfatter dels et tilbagevendende antikkursus, dels mere specialiserede kurser fx i epigrafi. Kurset gennemførtes igen i 2014.

I 2014 fik Instituttet udvidet sin kunstsamling ved, at Ny Carlsberg-fondet lod Jette Vohlerts bronzestatue af Jason med det gyldne skind

opstille i gården til Herefondos 14, hvor den uden tvivl med sin stringente form og sine referencer både til antik og klassisk dansk kunst vil være til glæde for alle stipendiater og besøgende. Instituttet er fondet dybt taknemmelig herfor.

I 2013 og 2014 har Instituttet forestået eller deltaget i 6 feltprojekter: geofysiske undersøgelser i Chalkis Aitolias, Udgravning af det antikke teater i Kalydon, udgravning samme stede på den nedre akropol, et nyt undervandsprojekt i Lechaion ved Korinth, og de dansk- svensk- græske udgravninger i Chania. I alle tilfælde er arbejdet foregået i forbilledligt samarbejde med de græske myndigheder, hvad vi takker for.

Det er Instituttets håb, at beretningen om de mange aktiviteter, Instituttet deltager i eller er vært for, vil demonstrere Instituttets bredde og inspirere forskere, kunstnere og studerende til nye initiativer og projekter, som Instituttet gerne lægger hus til eller deltager i.

Bodil Due

Formand for bestyrelsen

VEDTÆGTER

De foreløbige vedtægter for den selvejende institution, Det Danske Institut i Athen, blev officielt godkendt af Undervisningsministeren den 28. august 1992. I april 1997 overgik tilsynet med Instituttets virksomhed til Forskningsministeriet. De endelige vedtægter godkendes af Forskningsministeren den 8. januar 1999. Efterfølgende korte sammenfatning kan tjene som illustration af vedtægternes karakter og Instituttets virksomhed:

Instituttet er en almennyttig, selvejende institution, som har til formål:

- at bevare og videreudvikle de kulturelle bånd, der består og knyttes mellem Danmark og Grækenland – samt mere specifikt:
- at fremme forskning, undervisning og kulturformidling inden for Grækenlands og Middelhavslandenes arkæologi, historie, sprog, litteratur, billedkunst, arkitektur og kulturtraditioner.

Følgende institutioner indstiller hver et medlem til instituttets bestyrelse: Undervisningsministeriet, Uddannelses- og Forskningsministeriet, Kulturministeriet, Københavns Universitet, Aarhus Universitet, Syddansk Universitet, Nationalmuseet og Akademirådet. Endvidere er den til enhver tid siddende danske ambassadør i Athen, ex officio, medlem af bestyrelsen.

Direktøren ansættes af bestyrelsen. Aftale om direktørpostens besættelse og finansiering indgås mellem Nationalmuseet, Københavns Universitet, Syddansk Universitet, Aarhus Universitet og Instituttets bestyrelse. Aftalen godkendes af Forskningsministeriet.

Instituttet følger i øvrigt de almindelige regler for statsinstitutioners virksomhed, og direktøren var i beretningsperiodens første år, 1992, ansvarlig over for Undervisningsministeriet. Instituttet etableredes for

en 5-årig forsøgsperiode. Ved dennes udløb, 1. april 1997, fik Det Danske Institut status af permanent institution under Forskningsministeriet. Instituttet er i skrivelse af 7. marts 1992 af de kompetente græske myndigheder anerkendt som "The Danish Institute at Athens for Classical Studies, Archaeology and Cultural History".

BESTYRELSE & PERSONALE

Instituttet bestyrelse bestod i 2013-2014 af Bodil Due (Aarhus Universitet), Per Kristian Madsen (Nationalmuseet), Christian Høgel (Syddansk Universitet), Kristina Winther-Jacobsen (Københavns Universitet), Veo Friis Jespersen (Akademirådet), Finn Jorsal (Ministeriet for Børn og Undervisning), Vincent Gabrielsen (Uddannelsesministeriet), Bodil Busk Laursen (Kulturministeriet), Ole Mikkelsen (Udenrigsministeriet), Mette Knudsen (Den Danske Ambassade i Athen).

I 2013 afholdtes to møder i bestyrelsen: 12. april i Athen og 21. november i København, og

i 2014 afholdtes der tre møder i bestyrelsen: 4. april i Athen, 26. - 28. september i Athen og 28. november i København.

Instituttets personale bestod i 2013-2014 af Rune Frederiksen, direktør; Søren Handberg amanuensis; Lone Gad, bogholder; Hannah Lassen, sekretær (indtil 30. september 2013); Niki Bouras, sekretær (1. september 2013); Rengøringspersonale: Evangelia Tripoliti (H12), Johana Thanasi (H14 og H14A), Ioanna Triantou (P22).

ØKONOMI

Udgifter til Instituttets drift afholdes via årlige bevillinger fra Undervisningsministeriet, Uddannelses- og Forskningsministeriet, Københavns Universitet, Aarhus Universitet, Syddansk Universitet og Nationalmuseet. Kulturministeriet yder tilskud til kulturelle arrangementer efter ansøgning.

Instituttets projekter har i perioden 2013-2014 opnået eksterne økonomiske tilskud fra følgende: Carlsbergfondet, Ny Carlsbergfondet, G.E.C. Gads Fond, Den Hielmstjerne-Rosencroneske Stiftelse, V. Gieses Legat, Forsknings og Innovationsstyrelsen, Københavns Universitet, Aarhus Universitet, Dronning Margrethe II's Arkæologiske Fond samt en anonym fond.

FYSISKE RAMMER & FACILITETER

Ved oprettelsen i 1992 flyttede Institutet ind i lejede lokaler i Kavalotti 5 i Makryianni-kvarteret. Den 2. april 1993 blev Instituttets nye domicil, Herefondos 14, i Plaka indviet.

Instituttet råder pr. 31. december 2000 over følgende lokaliteter:

1. Ejendommen Herefondos 14 i Plaka. Anskaffet i september 1992, inviet 2. april 1993. Gave fra Carlsbergfondet.
2. Naboejendommen Herefondos 12. Anskaffet i juni 1995, og ved hjælp af et rentefrit lån fra Undervisningsministeriet indrettet til gæstehus. Gave fra Carlsbergfondet.
3. Grundstykket Herefondos 14A (tidl. 16, beliggende bag Herefondos 14 og 12). Anskaffet i oktober 1996. Gave fra Carlsbergfondet.
4. Opførelse af auditorium, to kontorer samt medierum på grundstykket 14A. Opført i 2000. Bevilling fra VELUXFONDEN.
5. En lejet lejlighed, Parthenonos 22 (siden 1999).

Følgende funktioner rummes i Instituttets kompleks i Plaka:

Herefondos 14, stue: reception med sekretær, håndbogsamling mv. 1. sal: direktørens kontor, håndbogssamling, møderum. Mezzanin: service-rum. 2. sal: køkken og frokoststue.

Herefondos 14A, stue: Auditorium med plads til mellem 80 og 100 personer til foredrag, symposier, koncerter og udstillinger. Udstyret med multi-medie faciliteter og et flygel. 1. sal: kontorer bogholder og vicedirektør samt arkiv.

Herefondos 12, stue: receptionslokale og projektrum med billedarkiv. 1. og 2. sal: tre lejligheder til forskere og kunstnere med længerevarende ophold i Athen.

Instituttet råder over en håndbogssamling, som er opstillet på 1. sal i Herefondos 14 og i opholdstuen i Herefondos 12.

Direktøren har i hele perioden boet i et lejet hus i Koukaki-kvarteret på sydsiden af Philopapposhøjen.

BIBLIOTEKER

Det Nordiske Bibliotek

Bygningen i Kavalotti 7, som rummer Det Nordiske Bibliotek, stod færdig i juli måned 1995, hvor overførsel af bøger fra Det Svenske Institut blev påbegyndt. I september kunne biblioteket åbne for brugerne, og den 20. oktober foregik den højtidelige indvielse under overværelse af tre undervisningsministre og en statssekretær fra de nordiske lande og undervisningsminister Georgos Papandreou fra Grækenland.

Bibliotekets personale omfatter en bibliotekar på fuld tid, Evi Charitoudi, en assistent på deltid, Vibeke Espholm Kourtovik, samt en rengøringsassistent på deltid. Omkostningerne dækkes via driftsbevillingerne fra Det Danske Institut, Det Finske Institut, Det Norske Institut og Det Svenske Institut i Athen.

Åbningstiderne for biblioteket er som følger: mandag til fredag: 09.00-19.00. Forskere og studerende fra de nordiske lande kan få udleveret nogle og elektronisk adgangskort, således at man kan anvende biblioteket uden for de officielle åbningstider.

Bogbestand

Bibliotekets online-katalog har 28.500 poster (monografier og serier), adgang sker via hjemmesiden www.norlib.gr. Bibliotekets samling består af 30.317 bøger og 450 tidsskrifter – syv nye kom til i 2014 (bogbestand var 29.840 i 2013, og tre nye tidsskrifter blev påbegyndt det år).

Biblioteket online

Der er adgang til bibliotekets online-katalog via hjemmesiden www.norlib.gr

På bibliotekets hjemmeside findes links til bl.a. de øvrige athenske arkæologiske institutters bibliotekskataloger.

I 2011 anskaffede biblioteket abonnement på J-STOR og Thesaurus Lin-

guae Graecae som således er til rådighed online for bibliotekets gæster.

Besøgende

I 2013 registreredes 2.741 brugere af biblioteket, i 2014 var dette tal faldet en anelse til 2.516 brugere. Der sondres i brugerregistreringen ikke mellem nationer, men personalet oplyser, at den største enkeltbrugergruppe er fra Danmark.

Arkiver

Calas Arkivet. Efter tilladelse fra Louisiana Museet blev tre breve givet i permanent udlån til Benaki Museet i Athen. Brevene indgår i Museets permanente udstilling omhandlende Grækenlands kunstneriske og kulturelle liv i mellemkrigstiden.

Ligeledes med tilladelse fra Louisiana Museet fik The Museum of Contemporary Art of the Basil & Elise Goulandris Foundation på Andros et udlån bestående af 10 fotos, breve og avisudklip til museets udstilling *Approaching Surrealism*, som fandt sted i sommeren 2012.

Dimitris Christodoulou Arkivet. Arkivet blev doneret til DIA i 2009 og kan konsulteres på Det Nordiske Bibliotek. Dimitris Christodoulou var græsk digter, sangskriver, dramatiker og forfatter.

Konferencer

I 2013 deltog Evi Charitoudi i konferencen *Education and libraries in the digital age* og i 2014 i konferencen *Libraries, innovation and Entrepreneurship*.

Håndbogssamling og nichebiblioteker

Udover Det Nordiske Bibliotek har de nordiske institutter samlinger af standardværker og håndbøger, som bruges i det daglige arbejde. Endvidere opbygger institutterne løbende nichebiblioteker (typisk litteratur

fra og information om de enkelte lande).

I 2014 var Det Danske Instituts bestand af nicheværker op mod 2.100 værker, og i online-kataloget har DIA 1476 værker.

Samlinger og arkiver

Det Danske Institut har et antal danske kunstværker i depot fra bl.a. Ny Carlsbergfondet og har en mindre samling af kunst, der er blevet doneret eller erhvervet.

Instituttet har flg. arkiver i depot på Det Nordiske Bibliotek: Dimitris Christodoulou Arkivet og Calas Arkivet

Instituttet modtog i 2011 en samling afstøbninger af minoiske og mykenske segl, som en donation fra dr. Erik Hallager, tidligere direktør for DIA. Samlingen består af 724 aftryk i modellervoks af hovedsageligt bagsider af minoiske og mykenske forseglinger.

KULTUR & FORMIDLING 2013 - 2014

2013

Fredag d. 8. – søndag d. 10. februar

”Second Workshop on Levantine Ceramic Production and Distribution”.
Workshop afholdt af Det Danske Institut i Athen.

*Deltagere og foredragsholdere ved workshop om keramik i
Levanten*

Mandag d. 11. februar, kl. 11.00

Seminar om Byzantinsk keramik ved Yona Waksman.

Torsdag d. 14. – fredag d. 15. februar

”LICENCE TO KILL – LICENCE TO THRILL”. Recitation af dansk og græsk poesi og prosa akkompagneret af jazz (torsdag) og klassisk piano musik (fredag). Arrangeret af Den Danske Ambassade i Athen i samarbejde med Det Danske Institut i Athen.

Tirsdag d. 5. marts, kl. 11.00

Den Danske Ambassade i Athen holder foredrag for Nærum Gymnasium i Instituttets auditorium. Introduktion ved Søren Handberg om DIA.

Mandag d. 11. marts, kl. 11.00

Roskilde Katedralskole besøger instituttet. Foredrag ved Rune Frederiksen om DIA, urbaniseringsforskning og Akropolismuseet.

Tirsdag d. 12. marts, kl. 10.00

Den Danske Ambassade i Athen holder foredrag for Ørestads Gymnasium og Marselisborg Gymnasium i Instituttets auditorium. Introduktion ved Rune Frederiksen om DIA.

Tirsdag d. 19. marts, kl. 10.00

Den Danske Ambassade i Athen holder foredrag for Gladsaxe Gymnasium i Instituttets auditorium. Introduktion ved Søren Handberg om DIA.

Onsdag d. 20. marts, kl. 19.00

”Halikarnasos after Alexander the Great – a deserted city?” Foredrag på engelsk ved mag.art. Birte Poulsen, lektor på Aarhus Universitet.

Mandag d. 8. april, kl. 13.30

Den Danske Ambassade i Athen holder foredrag for konsuler i Instituttets auditorium. Introduktion ved Rune Frederiksen om DIA.

Fredag d. 12. april

Årsmøde. Afholdes på Akropolis Museet.

- Årsrapport med gennemgang af danske forskningsaktiviteter i Grækenland ved Instituttets direktør mag.art. ph.d. Rune Frederiksen. Musikindslag.
- ”The Naval Bases in the Piraeus – the backbone of the Athenian Democracy.” Foredrag på engelsk ved ph.d Bjørn Lovén.

Årsmøde 2013. Fuldt auditorium på Akropolismuseet

Hellenic String Quartet underholder ved Årsmødet 12. april

Mandag d. 15. april, kl. 14.00

Thisted Gymnasium låner auditoriet.

Tirsdag d. 16. april, kl. 15.00

Den Danske Ambassade i Athen holder foredrag for Thisted Gymnasium i Instituttets auditorium. Foredrag ved direktør Rune Frederiksen.

Onsdag d. 17. april, kl. 19.00

"The Era of Harold Bluetooth of Denmark and the "Reconstruction" of life at Trelleborg Viking Fortress 980 AD." Foredrag på engelsk ved dr. Anne-Christine Larsen, kurator og museumsinspektør på Vikingeborgen Trelleborg.

Fredag d. 19. april, kl. 19.00

Bogpræsentation af "Petras, Siteia: 25 years of excavations and studies". Monografier af Det Danske Institut i Athen, vol. 16, redaktør Metaxia Tsipopoulou, Aarhus og Athen, 2012.

- Introduktion af redaktør Metaxia Tsipopoulou.
- "The Wild Country East of Dikte: contextualising Bronze Age Petras." Foredrag på engelsk ved prof. Jan Driessen.

Metaxia Tsipopoulou præsenterer sin bog

Jan Driessen holder foredrag

Onsdag d. 8. maj, kl. 19.00

"Experiencing the Medieval Age in the 21th Century." Foredrag på engelsk ved Kåre Johannessen, kurator på Middelaldercentret.

Fredag d. 10. maj, kl. 19.00

"An Iron Age Capital on the Kerkenes Dağ: 20 Years of Remote Sensing and Excavation." Foredrag på engelsk ved Mrs. Françoise Summers and dr. Geoffrey Summers.

Prof. Summers foredrag om Kerkenes Dağ

Mandag d. 13. maj

Kl. 10.00: Den Danske Ambassade i Athen holder foredrag for Rosborg Gymnasium og HF i Instituttets auditorium.

Kl. 20.00: "An Evening of Contemporary Danish Poetry: Three poets from Denmark read poems from the North". Recitation af udvalgt poesi (med simultanoversættelse til græsk af Sotirios Souliotis). Arrangeret af Poets' Circle i samarbejde med Det Danske Institut i Athen.

Fredag d. 17. maj, kl. 16.00

Stuttgart Universitet besøger instituttet. Foredrag om DIA ved Rune Frederiksen.

Torsdag d. 23. maj, kl. 19.00

"From Silent Cultural Heritage to Active Living Memory – Examples of Involving People In Historical Experiences." Foredrag på engelsk ved Lars Holten, direktør for Sagnlandet Lejre – Historisk-Arkæologisk Forsknings- og Formidlingscenter.

Direktør Lars Holten svarer på spørgsmål efter sit foredrag

Fredag d. 31. maj, kl. 23.00

Athens Jazz Festival. Den dansk-britiske jazztrio Phronesis spiller på Technopolis, arrangeret og sponsoreret af DIA.

Bogpræsentation, Leonora Christine Skou

Mandag d. 3. juni, kl. 20.00 – 21.30

Bogpræsentation af "Proud Love / Trans-forming Lover" ved forfatter og kritiker Leonora Christine Skou.

Onsdag d. 5. juni, kl. 19.00

"In the wake of the Vikings – The Sea Stallion Project." Foredrag på engelsk ved Louise Kæmpe Henriksen, museumsinspektør på Vikingeskibsmuseet i Roskilde.

Fredag d. 7. – søndag d. 9. juni

"Communities in Transition: The Circum-Aegean Later Neolithic Stages (ca. 5000/4800 – 3200/3000)". Konference afholdt på Akropolis Museet og Det Danske Institut i Athen.

Onsdag d. 26. juni, kl. 19.00

Koncert ved PAIAN Kvartetten i Nafplion med-arrangeret og sponsoreret af DIA.

Mandag d. 2. – søndag d. 8. september

Den danske kunstner Maria Meinild deltager i Athens Biennale.

Mandag d. 16. september, kl. 10.00

Den Danske Ambassade i Athen holder foredrag for Århus Handelsgymnasium i Instituttets auditorium. Introduktion ved Søren Handberg om DIA.

Onsdag d. 18. – fredag d. 20. september, kl. 09.30 – 16.30

Greek council of refugees, ved Kenneth Hansen, låner instituttets sal.

Tirsdag d. 24. september

Kl. 14.00: Silkeborg Handelsgymnasium besøger Instituttet, introduktion ved Søren Handberg.

Kl. 10.00: Den Danske Ambassade i Athen ved John Rosendahl Nielsen. Introduktion ved Rune Frederiksen.

Onsdag d. 25. september

Eva Kontostathakou, en af Athens viceborgmestre, besøger instituttet.

Onsdag d. 25. – torsdag d. 26. september

Efteruddannelseskursus for gymnasielærere benytter DIAs sal.

Torsdag d. 3. oktober, kl. 19.00

"Orally Transmitted Law – in Ancient Greece and Beyond." Foredrag på engelsk af lektor emeritus Mogens Herman Hansen, SAXO-Instituttet – Arkæologi, Etnologi, Græsk & Latin, Historie, Københavns Universitet.

Mogens H. Hansen holder foredrag

Tirsdag d. 8. oktober

Åbning af udstillingen "Hansen, Athen og Den Bærende Ydervæg".

Udstillingen viste tegninger af den danske arkitekt Robert Mogensen, i perioden 8. – 29. oktober på Kulturcenteret Melina i Thissio-kvarteret i Athen.

Den danske ambassadør Mette Knudsen taler ved åbningen af udstillingen

Torsdag d. 17. oktober, kl. 19.00

”Hansen, Athen og Den Bærende Ydervæg.” Foredrag på engelsk (med simultanoversættelse til græsk) ved arkitekt Robert Mogensen på Kulturcentreret Melina i forbindelse med udstillingen af samme navn.

Onsdag d. 30. oktober, kl. 10.00

Folketingets Præsidium besøger instituttet

Tirsdag d. 5. november, kl. 14.30

University College Nordjylland besøger instituttet. Foredrag ved Anders Bønnelykke.

Onsdag d. 6. november

Kl. 10.00: Ambassadør Mette Knudsen holder foredrag for gymnasieklasse i Instituttets auditorium.

Kl. 19.00: ”Mining the Hinterland. Ceramic assemblages and material connections in Roman Cyprus.” Foredrag på engelsk ved lektor Kristina Winther-Jacobsen, SAXO-Instituttet – Arkæologi, Etnologi, Græsk & Latin, Historie, Københavns Universitet.

Fredag d. 6. december, kl.19.30

Nordisk julekoncert. De fire musikere Jonas Åkerlund, Leif Erikson, Josefine Paulson og Andreas Svensson spiller traditionel folkemusik og deres egne kompositioner. Koncerten er arrangeret i samarbejde med Det Finske, Det Norske, Det Svenske og Det Danske Institut i Athen.

Nordisk julekoncert

2014

Onsdag d. 15. januar, kl. 19.00

Filmfremvisning med Det Norske Institut.

Torsdag d. 20. – fredag d. 21. februar, kl. 20.30 – 00.00

”Sparkling Sound Festival.” Koncert med originalværker af elektron-musik ny-komponeret af danske og græske komponister. Koncerterne afholdes på spillestedet six.d.o.g.s. i Athen. Arrangeret af den danske komponistforening Alteration i samarbejde med Det Danske Institut i Athen.

Onsdag d. 26. februar, kl. 15.00

Helsingør Gymnasium besøger instituttet. Introduktion ved Rune Frederiksen om DIA.

Torsdag d. 27. februar

Mogens Jensen, Handels- og udviklingsminister besøger instituttet.

Tirsdag d. 11. marts, kl. 09.00

Den Danske Ambassade i Athen afholder foredrag for Gefion Gymnasium i Instituttets auditorium. Introduktion ved Rune Frederiksen om DIA.

Onsdag d. 12. marts, kl. 10.00

Den Danske Ambassade i Athen afholder foredrag for to klasser fra hhv. University College, Nordjylland, og VIA University College, Horsens, i Instituttets auditorium. Introduktion om DIA ved Søren Handberg. Borupgaard Gymnasium besøger Instituttet. Foredrag ved Søren Handberg.

Torsdag d. 13. marts

Kl. 09.30: Den Danske Ambassade i Athen afholder foredrag for Mid-

delfart Gymnasium i Instituttets auditorium. Introduktion om DIA ved Søren Handberg.

Kl. 14.00: Gefion Gymnasium besøger Institutet. Foredrag ved Rune Frederiksen.

Mandag d. 17. marts

Kl. 10.00: Den Danske Ambassade i Athen holder foredrag for skoleklasser i Instituttets auditorium. Introduktion om DIA ved Søren Handberg.

Torsdag d. 20. marts, kl. 19.00

Koncert i Instituttets auditorium med pianist og sanger Line Gøttsche Dyrholm.

Onsdag d. 26. marts, kl. 19.00

Bogpræsentation: Nicolas Calas and the Challenge of Surrealism skrevet af Lena Hoff.

- Introduktion på engelsk ved forfatter Lena Hoff.
- “Η δυναμική της σύγκρουσης μέσα από την τέχνη με στόχο την απελευθέρωση του ανθρώπου”. Foredrag på græsk af poet og redaktør af Mandragoras Magazine, Kosta Kreammidas.

Fredag d. 4. april

Årsmøde. Afholdtes på Akropolis Museet.

- Årsrapport med gennemgang af danske forskningsaktiviteter i Grækenland 2013 ved Instituttets direktør Rune Frederiksen. Musikindslag.
- ”Re-Orientalizing the study of medieval European literature: the three strands of the CML.” Foredrag på engelsk ved lektor på SDU Christian Høgel.

Indvielse af Jette Vohlerts statue Jason, opstillet i Instituttets åbne gård

*Den danske kvartet Nightingale
Kvartetten spiller værker af Carl Nielsen til Instituttets årsmøde 4. april*

Mandag d. 7. april, kl. 14.30

Svenborg Gymnasium besøger Institutet. Foredrag ved Lasse Soll Sund.

Tirsdag d. 8. april, kl. 10.00

Den Danske Ambassade i Athen holder foredrag for to skoleklasser fra Egedal og Himmelev i Instituttets auditorium. Introduktion om DIA ved Søren Handberg.

Onsdag d. 9. april, kl. 19.00

”Textile production in the Late Bronze Age Aegean.” Foredrag på engelsk ved dr. Joanne E. Cutler og prof. Marie-Louise Nosch, Center for Tekstilforskning ved SAXO-Institutet, Københavns Universitet.

Torsdag d. 10. april, kl. 10.00

Den Danske Ambassade i Athen holder foredrag for Nakskov Gymnasium og HF i Instituttets auditorium. Foredrag ved Søren Handberg om Athen på Perikles’ tid.

Onsdag d. 30. april, kl. 19.00

”Textile production in the Aegean Neolithic and Early Bronze Age.” Foredrag på engelsk ved dr. Małgorzata Siennicka & dr. Kalliopi Sarri.

Tirsdag d. 6. maj, kl. 10.00

Den Danske Ambassade i Athen holder foredrag for Nordfyns Gymnasium i Instituttets auditorium. Introduktion ved Rune Frederiksen om DIA.

Torsdag d. 8. maj, kl. 19.00

”The Ritual Use of Textiles in Greek Sanctuaries in the 1st Millennium BC.” Foredrag på engelsk ved ph.d. studerende Cecilie Brøns, Danmarks Nationalmuseum og Center for Tekstilforskning ved SAXO-Instituttet, Københavns Universitet.

Foredrag ved arkæolog Cecilie Brøns

Søndag d. 11. – søndag d. 18. maj

Epigrafikkursus ved Birte Poulsen låner Instituttets auditorium.

Kl. 19.00: Introduktion til epigrafikkursus ved Rune Frederiksen.

Mandag d. 12. maj, kl. 19.00

”The Chlamys of Alexander the Great and the Luxury Wardropes of Roman Emperors.” Foredrag på engelsk ved dr. Maria Papadopoulou og dr. Berit Hildebrandt.

Foredrag ved dr. Berit Hildebrandt

Torsdag d. 15. maj, kl. 13.30

Den Danske Ambassade i Athen holder foredrag for Falkonergårdens Gymnasium og HF i Instituttets auditorium. Introduktion ved Rune Frederiksen om DIA.

Mandag d. 19. – onsdag d. 21. maj

Antikkurset 2014 benytter Instituttets auditorium.

Torsdag d. 22. – fredag d. 23 maj, kl. 09.15 – 18.30

“A World of Well-ordered Societies? The Rules and Regulations of Ancient Associations.” International konference organiseret af The Copenhagen Associations Project, afholdt på Det Danske Institut i Athen, ved Vincent Gabrielsen.

Lørdag d. 24. maj

Jacob Lorentzen planlægningstur for DIS. Foredrag ved Rune Frederiksen.

Fredag d. 28. juni og lørdag d. 29. juni

Koret Musica Ficta m. dirigent Bo Holten på miniturne i Grækenland (Nafplion og Tripolis), arrangeret og sponsoreret af DIA samt de lokale musikarrangørere Phormix.

Fredag d. 29. – søndag d. 31. august

Theophrast-konference ved prof. Steen Ebbesen, Saxo Institutet, Københavns Universitet.

Tirsdag d. 16. september, kl. 10.00

Den Danske Ambassade i Athen holder foredrag for Handelsgymnasiet Lolland-Falster og Nørre Nisum skole i Instituttets auditorium. Introduktion om DIA ved Søren Handberg.

Torsdag d. 18. september, kl. 16.30

H. M. Dronning Margrethe 2. besøger Institutet. Rundvisning og introduktion til DIA ved Rune Frederiksen og Søren Handberg.

Mandag d. 22. september, kl. 10.00

Den Danske Ambassade i Athen holder foredrag for Haderslev Kate-dralskole i Instituttets auditorium. Introduktion ved Søren Handberg om DIA.

Tirsdag d. 23. september, kl. 10.00

Den Danske Ambassade i Athen holder foredrag for Silkeborg Handels-gymnasium i Instituttets auditorium. Introduktion ved Søren Handberg om DIA.

Fredag d. 26. – søndag d. 28. september

Instituttets bestyrelse holder strategimøde på Institutet med deltagelse af Rune Frederiksen og Søren Handberg. Mødet blev ledet af konsulent Jesper Højbjerg Christensen.

Mandag d. 29. september, kl. 19.00

”Anders Lassen’s War in Greece.” Foredrag på engelsk (med simulta-
noversættelse til græsk) ved forfatter, oversætter og journalist, cand.
mag. Thomas Harder.

Tirsdag d. 30. september

Kl. 10.00: Foredrag ved Den Danske Ambassade i Athen for Struhr
Statsgymnasium i Instituttets auditorium. Introduktion ved Rune Frede-
riksen om DIA.

Kl. 19.00: Uddeling af oversætterpris til bedste oversættelse af dansk
litteratur til græsk udgivet mellem 2000 og 2013. Prisoverrækkelsen
afholdes på Goethe-Instituttet i Athen.

Onsdag d. 8. oktober

Kl. 10.00: Den Danske Ambassade i Athen holder foredrag for Hernings-
holm Gymnasium i Instituttets auditorium.

Kl. 12.00: Den Danske Ambassade i Athen holder foredrag for Færøre-
nes Handelsgymnasium i Instituttets auditorium.

Fredag d. 10. – lørdag d. 11. oktober

”The Regional Production of Red-Figure Pottery: Greece, Magna Graecia
and Etruria.” GÖSTA ENBOM Seminar, organiseret af forskningspro-
jektet på Nationalmuseet i København ”Keramik og samfund I oldtidens
Grækenland”.

Mandag d. 20. oktober, kl. 09.00-11.00

Foredrag for DIS ved Rune Frederiksen om DIA og instituttets projekter,
de filosofiske skoler og om Dionysosteatret i Athen.

Tirsdag d. 21. oktober

Bogpræsentation af ”ΜΕ ΤΟΝ ΔΙΩΓΜΟ ΣΤΗΝ ΨΥΧΗ - Το τραύμα της
Μικρασιατικής Καταστροφής σε τρεις γενιές” af lektor emerita Libby
Tata Arcel.

Torsdag d. 13. oktober, kl. 19.00

”The Archaeology of Theoria: Landscape, Movement, and Materiality in Ancient Pilgrimage.” Foredrag på engelsk ved lektor Troels Myrup Kristensen, Aarhus Universitet.

Lørdag d. 15. – søndag d. 16.

”Ascending and Descending the Acropolis. Sacred Travel in Ancient Attica and its Borders.” International Workshop organiseret af Det Danske Institut i Athen og forskningsprojekt ved Aarhus Universitet ”The Emergence of Sacred Travel: Experience, Economy, and Connectivity in Ancient Mediterranean Pilgrimage”.

Tirsdag d. 18. november, kl. 10.00

Foredrag ved Den Danske Ambassade i Athen for skoleklasse fra CPH WEST – Uddannelsescenter København Vest, i Instituttets auditorium. Introduktion ved Søren Handberg om DIA.

FORSKNING

Feltprojekter

Et antal feltprojekter under Instituttet har været aktive i perioden 2013-2014. Projektlederne Erik Hallager, Søren Dietz, Gregers Algreen-Using, Rune Frederiksen, Søren Handberg og Bjørn Lóven har indleveret de skriftlige rapporter nedenfor.

Khania

De græsk-svensk-danske udgravninger, Kastelli, 2013-2014

De græsk-svensk-danske udgravninger startede i 2010 som en forlængelse af de græsk-svenske udgravninger, der siden 1969 havde været foretaget på Kastelli-højen i den moderne by Khania på Vestkreta. Disse udgravninger havde afdækket 5000 år af byens historie og specielt frembragt imponerende ny viden om Kretas bronzealder – den minoiske kultur. Specielt vigtigt var den sene bronzealder ca. 1600-1150 f.Kr., fordi udgravningen her – som den eneste på hele Kreta – havde kunnet afdække syv på hinanden følgende bebyggelser.

I 1990 skulle kommunen lægge nye kloakrør ned i den gade, som grænsede op til udgravningerne. Men inden det kunne ske, skulle der foretages arkæologiske udgravninger, som kom til at give genlyd i de fleste græske nyhedsmedier. Der blev nemlig fundet Linear B-tavler for første gang på Kreta uden for paladset i Knossos. Den ene af tavlerne var særdeles vigtig, idet den kunne bevise, at Dionysos var en gud allerede i bronzealderen – ca. 600 år tidligere end før antaget. Tavlerne blev fundet i en bygning, der var konstrueret ca. 1350 f.Kr., og som blev ødelagt ved en brandkatastrofe ca. 1250. Også andre fund tydede på, at det var en meget vigtig bygning, og det blev de græsk-svensk-danske udgravningers opgave at udgrave denne bygning, så vidt den moderne bebyggelse tillod.

Det startede i 2010 på den åbne plads, hvor de tidligere udgravninger havde fundet sted med særdeles vigtige fund (se http://www.diathens.gr/files/6/6/58/Short_report_Chania.pdf), mens udgravningerne i 2013 og 2014 foregik i den moderne gade Parodos Kanevaro. Det viste sig, at bygningen fortsatte ind under den moderne bebyggelse, men det som var muligt at udgrave afslørede en af de største og mest imponerende bygninger fra slutningen af bronzetiden. Det kunne konstateres, at den dækkede et areal på mindst 350 m², og at den havde haft mindst 17 rum (Fig. 1).

Linear B-tavlerne blev opdaget i Rum E, og en af tavlerne talte om ofringer af honning til Zeus og Dionysos. Nu er der også andet, der blev ofret til guderne, og måske har dette rum bl.a. været anvendt til at forberede

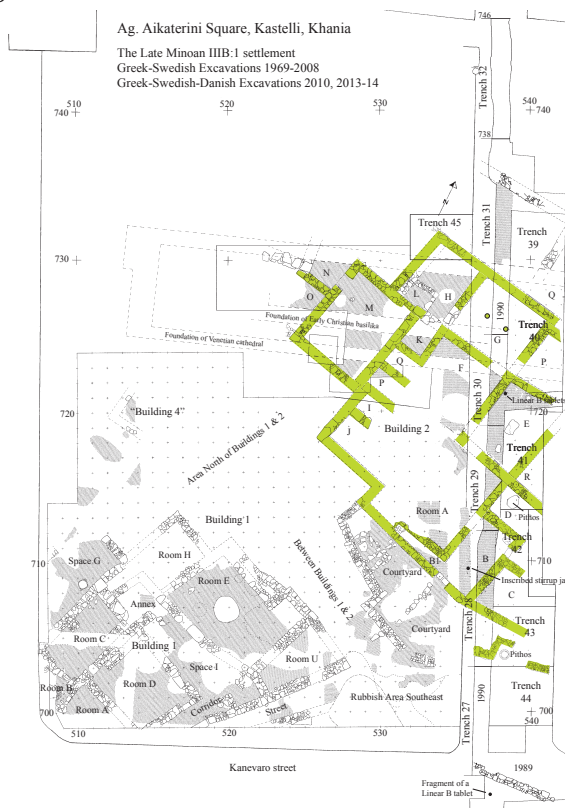

Fig. 1. Plan over udgravningerne med den undersøgte bygning fra tiden 1350-1250 f.Kr. markeret med grønt

sådanne ofringer, idet der tæt ved det centrale ildsted blev konstateret rester af figen, linser, byg, hvede, bælgfrugter, oliven og urter – en usædvanlig mangfoldighed af organisk materiale. Det mest usædvanlige og spændende fund i 2013 blev imidlertid gjort i Rum D, hvor en bemalt pithos – et ca. 1 m højt forrådskar – lå forsænket vandret i gulvet og brugt som opbevaringssted. Her havde en beboer opbevaret 18 stødere og andre stenredskaber, to mortere, et par fliser, en lille nål af ben, en lertavle (uden indskrift) to halve forrådskrugger, et sønderbrændt låg i keramik og halvdelen af en fint dekoreret dobbeltvase med afbildning af et lille dyr for enden af håndtaget (Fig. 2).

Kombinationen af alt dette er aldrig tidligere blevet konstateret på det minoiske Kreta. I 2014 fortsatte udgravningen af Rum D, og her lå yderligere syv stenredskaber og en komplet lille vase, som er unik i minoernes keramikrepertoire (Fig. 3). Det samme gælder toppen af en lukket krukke, der blev fundet under gulvet i Rum C, og hvis ene side var udformet som en vædders hoved. I gårdspladsen syd for bygningen var en opretstående pithos gravet ned i gulvet. En måned efter udgravning-

Fig. 2. En halv dobbeltvase, som blev opbevaret inde i en pithos i Rum D. Ca. 1250 f.Kr.

Fig. 3. En unikt timeglas-formet vase fra Rum D. 1300-1250 f.Kr.

gens ophør var den restaureret og udstillet i det arkæologiske museum (Fig. 4).

Fra de tidligere perioder blev der gjort et særdeles vigtigt fund. Det drejer sig om bebyggelsen fra den ny paladstid (ca. 1600-1450 f.Kr.), hvor dele af fem imponerende bygninger var kendt fra de tidligere udgrav-

Fig. 4. Pithos'en med udgravningsnummer 14-P 1665 udstillet i det arkæologiske museum. Ca. 1250 f.Kr.

ninger. I 2014 lykkedes det at finde det sydlige hjørne og indgangen med en imponerende dørtærskel til en af disse bygninger (Fig. 5). Også de senere perioder bød på spændende fund. Fra perioden 1250-1200 f.Kr. (Senminoisk IIIB:2) blev der i 2013 afdækket dele af et stort rum med et velkonstrueret ildsted og med adskillige ituslåede krukker på gulvet. Denne periode var kun repræsenteret i den nordlige del af det udgravede område, idet beboerne i den efterfølgende tid gravede en del af denne bebyggelse bort for at kunne konstruere nye bygninger. Disse var ganske interessante, idet de alle var udstyret med ovne og ildsteder af forskel-

lig art. I et af rummene var ovnen klart beregnet til madlavning, idet et kogekar blev fundet i den, mens ovnen i et andet rum har været anvendt til andre formål, idet den gennembrændte jord tydede på, at særdeles høje temperaturer havde været påkrævet. Denne bebyggelse blev opgivet ca. 1150, hvor beboerne flyttede væk fra kysten. Der skulle gå cirka 400 år, før folk vendte tilbage til stedet og bosatte sig i de forladte minoiske ruiner. I et af disse sene lag blev der fundet et fragment af en Linear A-tavle (Fig. 6), der dateres til ca. 1450. Selv om det kun var et fragment, var tavlen af stor betydning, idet to af tegnene ses for første gang i minoernes skriftsprog.

Arkaisk, klassisk, hellenistisk og romersk tid var repræsenteret med strøfund, hovedsageligt i form af tagtegl og amforaer. Udgravningerne i 2013 gjorde det muligt at udarbejde en grundplan over en tidlig kristen

Fig. 5. Det sydlige hjørne af en bygning fra den ny paladstid med indgangen og rester af en flisebelagt plads foran. Ca. 1450 f.Kr.

Fig. 6. Fragment af Linear A-tavle med to nye tegn (tegnene til højre i begge linier). Ca. 1450 f.Kr.

basilika med fine mosaikgulve, som fandtes i den nordlige del af udgravningsområdet. Dele af denne basilika har stadig været synlige, da venetianerne i slutningen af 1200-tallet byggede deres katedral, idet de i stort

omfang genbrugte fundamenterne fra basilikaen. I katedralen blev der registreret flere grave, hvoraf den ene indeholdt skeletdele fra mindst fem individer, som synes at have været ofre for en epidemi. I tyrkisk tid blev katedralen omdannet til moské, hvor nye fundamenter antydede nogle ombygninger. Som en krølle på halen kan det nævnes, at der i den sydlige del af det udgravede område fandtes så mange fragmenter af kopper, tobakspiber og småmønter, at det er blevet fortolket som et kaffehus fra 1900-tallet. Hele området blev bombet af tyskerne i 1941, hvorved det område, som udgravningerne er foretaget på, blev lagt frit.

De græsk-svensk-danske udgravninger har frilagt væsentlige dele af en af de mest imponerende bygninger på Kreta fra perioden 1350-1250 f.Kr. De mange spændende fund skal nu studeres i detaljer af mange specialister. Først når det er sket, vil det være muligt at danne sig et nuanceret billede af bygningens betydning. Undersøgelsen af den omtalte bygning var hovedformålet med udgravningerne, som desuden har givet mange værdifulde oplysninger om Khanias historie og udvikling gennem de seneste 3.500 år.

Litteratur

Hallager, E., M. Vlazaki & B.P. Hallager, 'New Linear B Tablets from Khania', *Kadmos* 31, 1992, 61-87.

Hallager, E. & B.P. Hallager (red.), *The Greek-Swedish Excavations at the Ag. Aikaterini Square Kastelli, Khania 1970-1987 and 2001 IV. The Late Minoan IIIB:1 and IIIA:2 settlements* (ActaAth - 40 XLVII:IV), Stockholm 2011.

Hallager, E., Y. Tzedakis & M. Andreadaki-Vlazaki, 'The Greek-Swedish-Danish Excavations at Kastelli, Khania 2010: a preliminary report', *PoDIA VII*, 2014, 209-220.

Erik Hallager

Chalkis Aitolias

Geofysiske undersøgelser omkring Hagia Triada-højen blev gennemført i perioden 8. juni til 7. juli 2014.

I undersøgelserne deltog Søren Dietz, Tatyana Smekalova og den amerikanske geofysiker Bruce Bevan. Resultatet af undersøgelserne fremgår af Fig. 1, hvor resultaterne af undersøgelserne er vist sammen med resultaterne af overfladeopmålingerne og resultaterne fra udgravningerne.

Det skal specielt bemærkes, at det nu er lykkedes at bestemme kystlinjen mod den lille bugt, som geologiske undersøgelser tidligere påviste eksisterede.

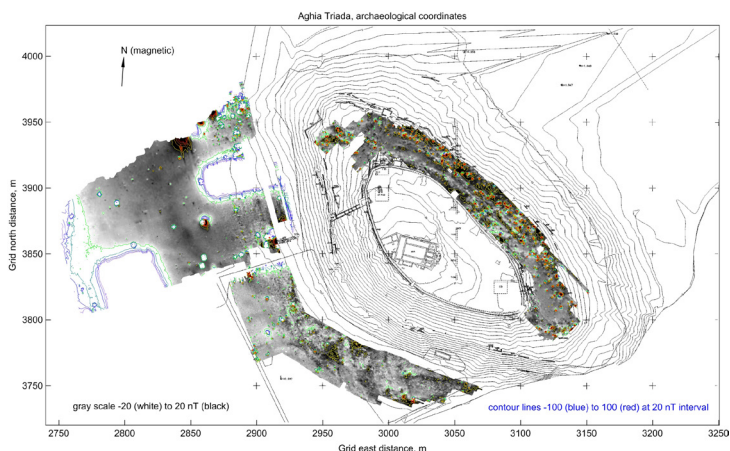

Fig. 1. Resultatet af de geofysiske undersøgelser

Et mindre område blev udgravet i 1998-2001 langs bredden af den lille bugt (Area II på Fig. 2), og de geomagnetiske undersøgelser viste, at et antal store bygninger var placeret syd for det udgravede område. Endvidere ser det ud til, at en oplagringsplads for skibe var konstrueret i dette område, omkring 100 m fra kysten. På Aghia Triada-højens østterrasse fremkom et antal store rektangulære bygninger langs den vej, som tidligere var påvist (udgravning i Area I). Det er nu muligt at vurdere det samlede bebyggede område i Chalkis Aitolias til max. 4 ha og det samlede antal indbyggere til mellem 400 og 600.

Vi fortolker Chalkis Aitolias som et emporion, en handelsplads - mulig-

Delfi

Beretning om et feltarbejde i 2013-2014 om en Transportvej for bygningssten fra St. Elias stenbrug til Apollons tempel i Delphi

Deltagerne er direktør, arkæolog Rune Frederiksen, arkitekterne Erik Hansen og Gregers Algreen-Ussing.

Udgangspunkt for projektet er kendskabet til den detaljerede genopførelse af Apollons tempel i perioden 366 – 333 f.v.t., efter det ældre tempels ødelæggelse i 373 (Amandry & Hansen 2010). Deres undersøgelser viser, at der til genopbygningen var transporteret ca. 7.500 tons byggesten fra St. Elias-bruddet til byggepladsen ved templet. Dette brud ligger ca. 300 m lavere og 6 km vest for helligdommen i en bjergtragt. Nogle af de tungeste sten i dette transportarbejde vejede omkring 9 tons og er synlige i tempelfundamentene i dag.

Grundlaget for feltarbejdet var topografiske kortstudier og besigtigelser i årene 2009-12, for at afgrænse de korridorer i bjergene, hvor transporten mellem stenbrud og tempel kunne have gået.

Udgangspunktet blev fire kortlægninger: Et fransk militærkort fra 1854; et græsk fra 1960'erne; en afhandling om Delphi-regionens antikke rurale bygningsværker (Skorda 1991) og en afhandling om bygningsarbejder i den nævnte periode, med fokus på adgangsveje til helligdommen (Trouki 1989). De fire kilder viser samstemmende spor af mulige transportruter mellem stenbrud og helligdom, hvor den gennemsnitlige stigning ikke overskrider 10 %.

Feltarbejdet i 2013 havde til hensigt at supplere disse iagttagelser i bjergene, som grundlag for en videre diskussion af stentransportens udførelse, og det omfattende anlægsarbejde af en vejbane i de stejle bjergsider, der var en forudsætning for templets genopførelse.

I foråret 2013 blev der på enkelte klippeflader fundet nedhuggede hjulspor i vejbanens ene side, der i lange stræk følger den samme orientering mod på SSØ. På den øvre side af banen, er den ofte beskyttet mod nedfald fra bjergsiden af tunge stenstensætninger i rækker.

De er anlagt med groft, bearbejdede sten på ca. 1 ton, som viser, at der ikke er tale om almindelige markskel.

I efteråret 2013 blev opmålingerne færdiggjort. Men det eneste komplette hjulspor, der viser en akselvidde på 152 cm, blev fundet den sidste dag i feltarbejdet og er ikke målt op.

Det afsluttende feltarbejde og kontrol i 2014 blev aflyst på grund af sygdom. Det er nu hensigten at afslutte projektet i 2015.

Litteratur

Amandry P. & E. Hansen, Fouilles des Delphes II. Le temple d'Apollon du IVe siècle, Paris 2010.

Skorda, D., Recherches dans la vallée du Pléistocène, 37-66, i Delphes, Centenaire de la "Grand Fouille" Réalisée par L'École Française d'Athènes (1892-1903), J-F. Bommelaer (red.), Strasbourg 1991[1992].

Trouki, E., Soutenements et Periboles de Delphes. Construits en pierres travaillées, Strasbourg 1993. Upubl.

Gregers Algreen-Ussing

Kalydon

Teateret i Kalydon, 2013-14

Det Danske Institut i Athens udgravning af teatret i Kalydon 2011-14 afsluttedes sommeren 2014 og den første efterbehandling af det udgravede materiale samt analyse af arkitekturen ligeså. Direktør Rune Frederiksen, amanuensis Søren Handberg og et antal danske og græske arkæologi-studerende og arkitekter, færdiggjorde analyserne over fem mindre studiekampagner i efterår-vinter 2014 i Kalydon-udgravningens magasin beliggende i den moderne landsby Evvinochori, 2 km fra udgravningen, hvor alle udgravningens fund opbevares. Et team på 15 arkæologer og arkæologi-studerende er i færd med at skrive de forskellige kapitler, der tilsammen vil udgøre den egentlige publikation af projektet.

Formål

Allerede i udgravningskampagnen i 2002 – i Det Danske Instituts forrige samarbejdsprojekt mellem Dr. Phil. Søren Dietz og Eforatet i Patras - stod det klart at strukturen syd-øst for Artemishelligdommen, som allerede var blevet fundet i forbindelse med en nødudgravning i 1963, var et teater (udgravningstilstand efter kampagnen 2002 kan ses i Fig. 1). I 2010 blev et særskilt firårigt projekt om Kalydons teater defineret, og Carlsbergfondet besluttede glædeligvis at støtte projektet, som i mellemtiden udviklede sig fra at være tre udgravningssæsoner og en ren studiekampagne, til at være fire udgravningssæsoner, 2011-14, hvoraf den sidste var mindre intensiv, men til gengæld blev stærkt udvidet som studiekampagne, til at omfatte de ovenfor nævnte mindre kampagner senere i 2014. Det færdigudgravede teater ses i Fig. 2.

Fig. 1. Kalydons teater. Luftfoto fra ca. 30 m højde der viser udgravningens stand i 2002

Fig. 2. Kalydons teater. Luftfoto fra ca. 30 m højde der viser udgravningens stand i 2014

Metode

Teatret er blevet udgravet, som man i dag udgraver større arkitektoniske strukturer fra oldtiden, hvilket betyder, at man fjerner den jord og andet materiale, som har ophobet sig i og over bygningens strukturer for at kunne observere og analysere disse. Selve udgravningen sker med strategisk observation, for at man kan få viden om bygningens historie gennem ophobning af lag og fund gjort i dem. De fire kampagner var hver af fem ugers varighed, dvs. at der samlet set er blevet gravet i fem måneder i løbet af de fire år. Rent kvantitativt udgravede projektet (med håndkraft) et fladeareal på mere end 1.500 m²; de forskellige snit blev gravet til forskellig dybde, med et gennemsnit på 1 m, hvilket svarer til 1.500 m³ eller omtrent 100 lastvognslæs jord (sammenlign Fig. 1-2). For så hurtigt som muligt at få et klart billede af bygningens rumlige omfang og eventuelle ældre strukturer, blev det besluttet allerede fra første sæson (2011) at forsøge at finde anlæggets ydre afgrænsning, og det blev besluttet at lægge en søgegrøft (17 x 1 m) tværs igennem scenebygningen og ned til grundfjeldet (Fig. 3, cf. Fig. 2).

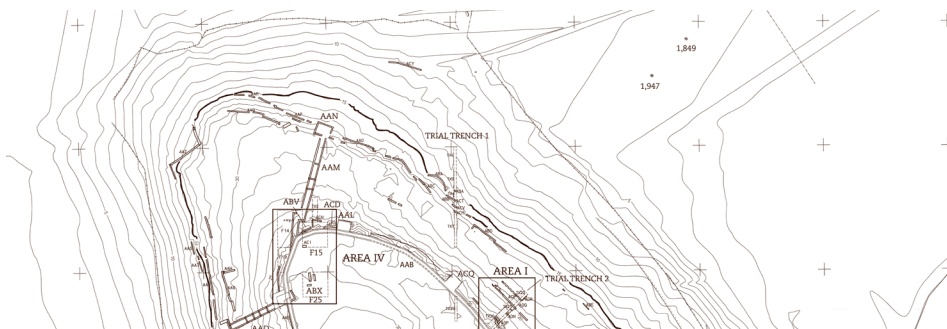

Fig. 3. Kalydons teater. Profiltegning af snit gennem scenebygning 2014 (N. Hatzidakis)

Teatret og dets dele

Teateret i Kalydon bestod som andre antikke teatre af tre dele: tilskuerområdet, det såkaldte koilon el. auditorium, dansepladsen, også kendt som orchestra og scenebygningen (cf. Fig. 2). Der foregik mange forskellige aktiviteter i en sådan bygning, men den grundlæggende funktions-

relation i mellem de forskellige dele var stort set altid, at aktiviteterne enten foregik på orchestra med scenebygningen som baggrund eller på scenen med dele af scenen som baggrund. Publikum sad på den anden side af orchestra og på dets kort-sider og så og lyttede til det, der foregik foran på orchestra og/eller scenebygning.

Koilon

Enkelte afsnit af det rektangulære område, hvor tilskuerrækkerne (koilon) er placeret, har været synlige siden nødudgravningerne frilagde dem i 1963, og en del af projektets ressourcer blev som nævnt anvendt til at foretage en total frilæggelse af tilskuerrækkerne. Dette arbejde blev afsluttet som planlagt, og projektet har frilagt 28 rækker af stenbyggede bænke. De nederste 9 rækker er lige, og mødes i 90 graders vinkler, der hvor bænkene fra det centrale afsnit og flankerne løber sammen (Fig. 2). Fra række 10 og opefter er bænkene også lige, men her er hjørnerne erstattet af cirkulære krumninger. Anlæggets afgrænsning er klar mod syd, den menes fastlagt mod vest og nord, og for at klarlægge den mod øst blev en række snit sænket i anlæggets østlige ende i 2013. Der blev ikke fundet nogen klar afgrænsning mod øst – anlægget menes at være forsvundet på dette sted. Auditoriet kunne rumme 4.-5.000 tilskuere, hvilket virker imponerende, men gennemsnittet for antikke græske teatre er faktisk så meget som 7.000 tilskuere. Anlæggets koilon og scenebygning blev opmålt og tegnet af projektets hoved-arkitekt Nikolas Hatzidakis i 2012-14 i skala 1:20, og vil forekomme i den endelige publikation.

Orchestra

Den 224 m2 store rektangulære danse- og skuespil-plads (orchestra), mellem koilon og scenebygning, er blevet undersøgt særskilt. Det meste af jordfyldet blev fjernet i udgravningerne 2001-2 og 2011, og undersøgelsen af orchestra blev tilendebragt i 2013. Bl.a. via et 2x4 m snit i det nordvestlige hjørne af orchestra (kan anes på Fig. 2 – her tildækket med jord) står det nu klart, at den oprindelige antikke danseflade i Kalydons teater var tilhugget grundfjeld udjævnet med ler og småsten. Det er kun

lykkedes at identificere danseflader i to teatre ud af de mere end 250 teatre, man kender til fra den antikke græske verden, så alene den observation er et meget brugbart bidrag til forskningen.

Scenebygningen

Den velbevarede scenebygning er nu helt frilagt i sin grundplan, og vi kan fremvise et sikkert billede af hele bygningens plan og dimensioner. En del enkeltfund og paralleller til andre scenebygninger giver en god ide om dens udseende opadtil. Det kollapsede tag, som lå i og udenfor scenebygningen, blev fjernet i 2013 og efterfølgende afrensning blev foretaget ned til gulvniveauet. De omfattende udgravninger af scenebygningen gav særligt resultater i bygningens vestlige ende. Her identificeredes bl.a. vest-rampens bagvæg (cf. Fig. 2), og forskellige murforløb fulgt til fundamentet for at klarlægge konstruktionsmåde og kronologi. Tre rektangulære strukturer fundet bag scenebygningen har muligvis med anlægget at gøre, og disse er blevet dokumenteret. Bagved disse, blev der fundet fundamenter af noget, vi har klassificeret som privathuse, som dog ikke vil blive yderligere udforsket. Paralleller til andre scenebygninger vil kunne give en ide om denne bygnings udseende opadtil. I 2014 færdiggjorde vi det 17 m lange og 1 m brede dybdesnit langs med teatrets længdeakse (Fig. 3; snittet ses også i luftfotografiet Fig. 2), og dette snit bekræftede dels vores forestilling om, at der kun var en hovedbyggefase i scenebygningen, og dels tilvejebragte snittet oplysninger om scenebygningens konstruktion. Mens teatrets koilon er af en helt unik form i den antikke arkitekturhistorie, er scenebygningen af en mere typisk og konventionel form. Hovedbygningen var i to etager med grundplanet i to skibe adskilt af fem piller, som bar gulvet på 1. salen, og foran var en smal bygning, proskenion, forsynet med 10 joniske piller ud mod orchestra (Fig. 4). Overbygningen bar et tegltag, som havde åbninger mod nord og ud over proskenions flade trætag. En bred rampe på hver side af bygningen og en trappe bagved gav adgang til 1. salen.

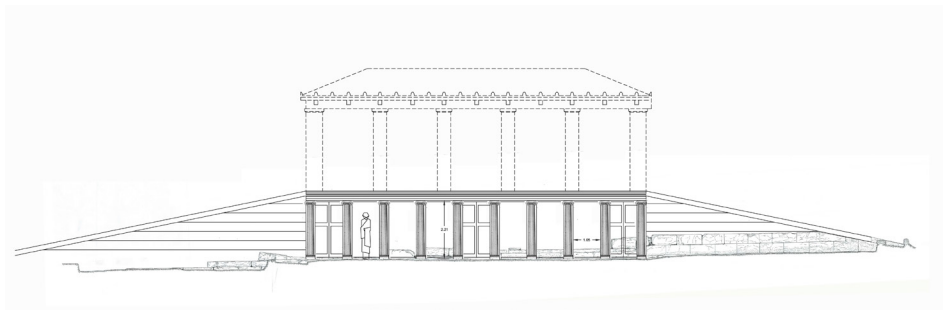

Fig. 4. Kalydons teater. Rekonstruktionstegning af scenebygningens front 2014 (N. Hatzidakis)

Projektet er af den opfattelse, at koilon udgør teatrets ældste del, opført muligvis i første halvdel af 300-tallet f.Kr. I 200-tallet bliver scenebygningen opført samtidig med, at koilon udvides og orchestra-niveauet hæves foran scenebygningen. De endelige konklusioner og finjusteringer af kronologien afhænger af et stort puslespil med et stort antal kronologiske fundkontekster, som først vil stå klar, når de centrale kapitler er gennemskrevne. Monografien er projektets endelige fremstilling af denne vigtige bygning med dens detaljer, funktion og kronologi.

Hele anlægget med dets tre dele koilon, scenebygning og orchestra er blevet indmålt og tegnet 2012-14, og i 2014 udførtes en laser-scanning som et supplerende og eksperimentalt element i forbindelse med bygningsdokumentationen. De mange tegninger samt rekonstruktioner vil være at finde i projektets endelige publikation (planlagt 2017). Et eksempel på en publikationstegning er Fig. 4, som er en rekonstruktion af scenebygningens front. Scanningen blev foretaget i løbet af en enkelt dag i juli måned 2014, og der blev aflæst i alt 1 milliard punkter fra 25 forskellige opstillinger. Det var projektets hoved-arkitekt, Nikolaos Hatzidakis, som stod for scanningen, og han benyttede forskellige snit i den af scanningen genererede såkaldte punktsky (Fig. 5) til at optimere hastighed og præcision i visse af de tegninger, han udførte af monumentet og dets dele. Et vigtigt aspekt af scanningen er den rolle, den spiller for dokumentationen af bygningen i et længere tidsperspektiv. Den hånd-

tegnede dokumentation udført af arkæologer og arkitekter vil altid være en redigeret objektivitet. Dette er helt nødvendigt for at have redskaber til at fremlægge de fortolkede resultater med. Scanningens punktsky er derimod en uredigeret dokumentation af bygningen og dens omgivelser på den konkrete dag, scanningen blev udført, og denne datamængde bør forsøges bevaret for tid og evighed, da selve monumentets sten jo forsvinder støt og roligt, og – i et ganske vist langt tidsperspektiv - med tiden vil være helt forsvundet.

Fig. 5. Kalydons teater. Punktsky bestående af 1 mia. punkter fra ca. 25 scanninger foretaget juli måned 2014

Rune Frederiksen

Arkæologiske udgravninger på Kalydons Nedre Akropolis, 2013-14

I forbindelse med det igangværende dansk-græske arkæologiske arbejde i Kalydon i Aitolien i Vestgrækenland under ledelse af dr. Rune Frederiksen blev der i juni og juli i 2013 og 2014 gennemført nye supplerende arkæologiske udgravninger på den såkaldte Nedre Akropolis (Fig. 1).

Fig. 1. Udgravningerne af det hellenistiske hus på Den Nedre Akropolis i 2014. I baggrunden ses Varassova-bjerget og Patra

Projektet er et samarbejde mellem Det Danske Institut i Athen og Eforatet for Antikviteter i Aitolia-Akarnania og Lefkada. Udgravninger på Den Nedre Akropolis blev ledet af dr. Søren Handberg, amanuensis på Det Danske Institut i Athen og efor dr. Olympia Vikatou. Feltarbejdet blev gennemført med støtte fra Carlsbergfondet.

Kalydons Nedre Akropolis udgør et let skrånende område på et plateau, som omkranser Den Centrale Akropolis i den nordlige del af den antikke by. Hele Kalydons akropolis er omkranset af en forsvarsmur, som er forbundet med de ydre forsvarsværker. I årene 2001-2005 blev der i forbindelse med det daværende feltarbejde gennemført geomagnetiske undersøgelser over store dele af akropolisområdet under ledelse af dr.phil. Søren Dietz. De geofysiske undersøgelser tilvejebragte et deltaleret overblik over de bevarede arkitektoniske strukturer under overfladen. Analyser af de geomagnetiske målinger tydede på, at plateauet var udlagt i et ortogonalt system med adskillige antikke veje.

Der var flere formål med at indlede nye udgravninger netop på det-

te plateau. Langt størstedelen af Kalydons urbane udlægning er kun kendt gennem geomagnetiske undersøgelser, og nye udgravninger på Den Nedre Akropolis ville derfor give os mulighed for at kontrollere de geofysiske undersøgelser og dermed pålideligheden af den eksisterende rekonstruktion af byens topografi. Et andet formål med udgravningerne var at lokalisere levn fra den tidlige by, og i særdeleshed at undersøge tidspunktet for opførelsen af forsvarsmuren, som hidtil ikke var fastslået.

Udgravningerne i 2013 og 2014 fokuserede primært på to områder: i den midterste del af plateauet lige nedenfor Den Centrale Akropolis og ved forsvarsmuren.

Et hellenistisk hus

I 2013 og 2014 blev der åbnet 13 5x5 m udgravningsfelter i midten af plateauet (Fig. 2). Umiddelbart under jordoverfladen var hele området dækket med et op til 70 cm tykt stenlag, som ses tydeligt i det midterste udgravningsfelt i Fig. 2. I løbet af det første udgravningsår blev det klart, at stenlaget repræsenterede kollapsede antikke murforløb, hvilket muligvis var forårsaget af et jordskælv. I løbet af 2013 og 2014 afdækkede udgravningerne adskillige antikke murforløb, og selvom området endnu ikke er fuldstændig frilagt, er det muligt at identificere et hus med mindst to adskilte rum og et åbent område, som sandsynligvis var et gårdanlæg.

I Rum 1 i det nordøstlige område viste det sig, at et kollapsede tegltag var bevaret under stenlaget. En meget stor mængde fragmenterede terrakotta tagtegl af den såkaldte lakonske type dækkede hele rummets areal på ca. 16 m². Under udgravningerne af rummet blev der ikke observeret tegn på senere forstyrrelser af området, og fundomstændigheder tyder på, at rummet blev ødelagt i forbindelse med en pludselig opstået katastrofe. Det er derfor meget sandsynligt, at eventuelle genstande, som oprindeligt blev opbevaret i rummet, ligger intakte under de nedfaldne

tagtegl. Tegllaget i Rum 1 blev ikke fuldt udgravet i 2013 eller 2014, men efterladt til senere udgravningskampagner. I det sydøstlige hjørne af rummet blev et mindre depot dog udgravet (Fig. 3). Depotet bestod af to større lerkar, en krater (vinblandingskar), en kande, en næsten intakt olielampe og en terrakotta grill. Alle genstandene, som kan dateres til den hellenistiske periode, var formodentlig oprindelig opbevaret i hjørnet, hvor de blev ødelagt af nedfaldne tagtegl og murbrokker i forbindelse med katastrofen.

Fig. 2. Luftfotografi af udgravningsområdet fra 9. juli 2014 (Søren Handberg)

Fig. 3. Depotet med lerkar i det sydøstlige hjørne i Rum 1. Genstandene var oprindelig opbevaret i hjørnet, men er blevet ødelagt af nedfaldne tagtegl og sten (Søren Handberg)

I Rum 2, som ligger vest for og i forbindelse med Rum 1, blev der fundet et ildsted, som var indrammet af rektangulære stenblokke. Umiddelbart ved siden af ildstedet, på et hævet plateau, er der en opbygget base. Oven på basen var der placeret et stort fladt tagtegl af den korintiske type. Denne type struktur kendes i faglitteraturen som en "cooking installation" (Fig. 4), og dets funktion tjente formodentlig til tilberedning af fødevarer. Lige ved denne base, under nogle ituslåede tagtegl, blev der fundet et par kogekar. Området foran basen og ved siden af ildstedet var fyldt med et tykt askelag. Dette rum var utvivlsomt husets køkken, og det er et af de bedste eksempler på kombinationen af en "cooking installation" og et ildsted, som kendes fra den antikke græske verden.

Fig. 4. Ildstedet og "cooking installation" i Rum 2. Askelaget anes i den tilbagestående jordsøjle (Søren Handberg)

Forsvarsmuren

I 2014 blev der også åbnet et enkelt 5x5 m udgravningsfelt ved muren, som omkranser Den Nedre Akropolis. Udgravningsfeltet blev udlagt indenfor og delvis over muren, i et område hvor den er bevaret i mindst fem skifters højde (Fig. 5).

Fig. 5. Den ydre (sydlige) skalmur i forsvarsmuren, som omkranser akropolis (Søren Handberg)

Udgravninger viste, at der var tale om en skalmur, bestående af en større ydermur konstrueret i pseudo-isodomisk stil og en mindre indre mur. Afstanden mellem de to skalmure er 3.6 m, så der er tale om et betydeligt forsvarsværk. Hulrummet mellem de to murforløb var tæt

pakket med et fyldlag bestående af sten og jord, hvilket træder meget tydeligt frem i udgravningsfeltets sektion (Fig. 6). Stenfyldet mellem de to skalmure indeholdte en stor mængde potteskår, som kan dateres til den arkaiske periode. Det yngste potteskår fra fyldlaget stammer fra en såkaldt "Type-C" drikkekop fra Athen, som skal dateres til perioden ca. 500-480 f.v.t., og muren er sandsynligvis opført i eller umiddelbart efter denne periode. Der er altså formodentlig tale om en forsvarsmur fra senarkaisk eller tidlig klassisk tid. Fra hele den græske verden kendes kun omkring 20 forsvarsværker fra denne periode, og forsvarsmuren rundt om Kalydons akropolis er da også det hidtil tidligste kendte forsvarsværk i Aitolien. Denne nye datering på opførelsen af forsvarsmuren er utrolig vigtig, blandt andet fordi den modbeviser Thukydid's udsagn (fra slutningen af 5. årh. f.v.t.) om, at alle de aitoliske byer var ubefæstede.

Fig. 6. Udgravningsfeltet ved forsvarsmuren. Fyldlaget med sten og jord ses tydeligt i sektionen og adskiller sig klart fra den lysere jord bag den indre skalmur (Søren Handberg)

I 2013 og 2014 deltog i alt 56 studerende ved Klassisk Arkæologi på Aarhus Universitet og Københavns Universitet i udgravningerne i forbindelse med deres obligatoriske udgravningstræning, som er et integreret del af studieforløbene (Fig. 1). Det var første gang, at samtlige studerende fra de to universiteter deltog i fælles udgravninger i middelhavsområdet.

De studerende deltog i alle aspekter af det arkæologiske arbejde, som blandt andet inkluderede udgravning, opmålinger og fundbearbejdning.

De to første års udgravninger på Kalydons Nedre Akropolis har frembragt interessante resultater. Allerede nu er det klart, at bevaringsforholdene i det Hellenistiske hus er exceptionelt gode, og at en del af fundene er bevaret i deres oprindelige kontekst, hvilket er et forholdsvis sjældent fænomen ved udgravningerne af antikke privathuse. Yderligere udgravninger i de kommende år vil forhåbentlig resultere i en fuldstændig udgravning af hele husets område.

Søren Handberg

Lechaion

Lechaion Harbour Project 2013–2014

Lechaion ligger godt tre km nordnordøst for det antikke Korinth og var i perioden fra det 6. årh. f.Kr. og i mere end 1000 år frem til det 5. årh. e.Kr. en af den antikke verdens vigtigste handelshavne og i lange perioder en meget betydningsfuld flådebase (Fig. 1-2).

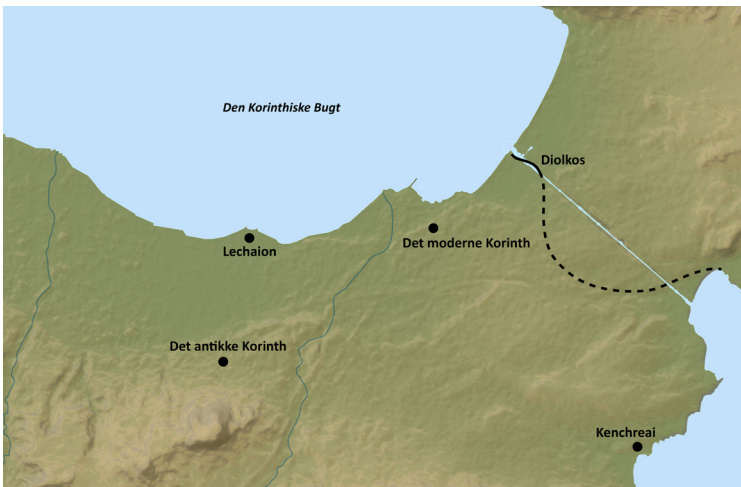

Fig. 1. Den Korinthiske Istme, den smalle landtange der forbinder det centrale Grækenland og Peloponnes (baggrunds-kort af ASCSA CC BY-SA 2015)

Lechaion var Korinths hovedhavn med adgang til den Korintiske Bugt og dermed til det vestlige Middelhav. Korinths anden og mindre havneby Kenchreai ligger 10 km øst for hovedbyen, og herfra var der adgang til den Saroniske Golf og det østlige Middelhav. Lechaion og Kenchreai var forbundet med det meget lange slæbespor Diolkos, hvorpå både skibe og handelsvarer kunne transporteres mellem de to havnebyer (Fig. 1).

Korinth kontrollerede i perioder handlen mellem det østlige og vestlige Middelhav og mellem det centrale Grækenland og Peloponnes – og blev i antikken kaldt rige Korinth. Lechaion og den berømte Leonidas-basilika

Fig. 2. Satellitfoto af Lechaion (GoogleEarthPro 2015)

blev ødelagt af et jordskælv sidst i det 6. årh. e.Kr. Andreas Skias nævner i 1892, at i den vestligste del af Lechaion var et venetiansk arsenal (skibshuse til krigsskibe) befæstet af et voldanlæg, og vi har fundet keramik fra den Ottomanske periode. Det er helt sikkert, at Lechaion stadig er aktiv i århundrederne efter jordskælvet, men det er endnu uvist i hvilket omfang.

Formålet med Lechaion Harbour Project er at undersøge hvordan en af antikkens tre vigtigste havnebyer (de to andre er Roms havneby Portus og Athens havneby Piræus) fungerede som havn, som by, og som havneby for det rige Korinth. Forskningsprojektet er ledet af forskningslektor Bjørn Lovén og dr. Dimitris Kourkoumelis, og er et samarbejde mellem Det Græske Ministerium for Kultur og Sport, Saxo-Instituttet, Københavns Universitet, og Det Danske Institut i Athen. Lechaion Harbour Project er fra 1. oktober 2014 finansieret af Augustinus Fonden.

Resumé over Lechaion Harbour Projects arbejde og resultater i 2013

Lechaion Harbour Project har i perioden 30. oktober 2013 til 22. november 2013 udført marinarkæologisk feltarbejde i Lechaions ydre havn (Fig. 2). Feltarbejdet blev finansieret af Dronning Margrethe II's Arkæo-

logiske Fond. I 2013 var hovedformålet at få et overblik over de antikke strukturer, der er bevaret over en kystlinje på godt 925 m, og som løber op til 84 m ud i havet. Det følgende er et resumé af de vigtigste resultater:

Den vestlige mole

Den monumentale vestlige mole blev fulgt over 51,4 m og den er 14,7 m bred. Strukturen er massiv og bygget i meget store rektangulære kvaderstensblokke (Fig. 3). Mod syd er molen bevaret i tre skifters højde, og i den nordligste del er et skifte synligt. Her har nogle blokke rektangulære og T-formede udskæringer i overfladen. Størstedelen af den nordlige halvdel er dækket af sand; mod syd forsvinder molen i sandet.

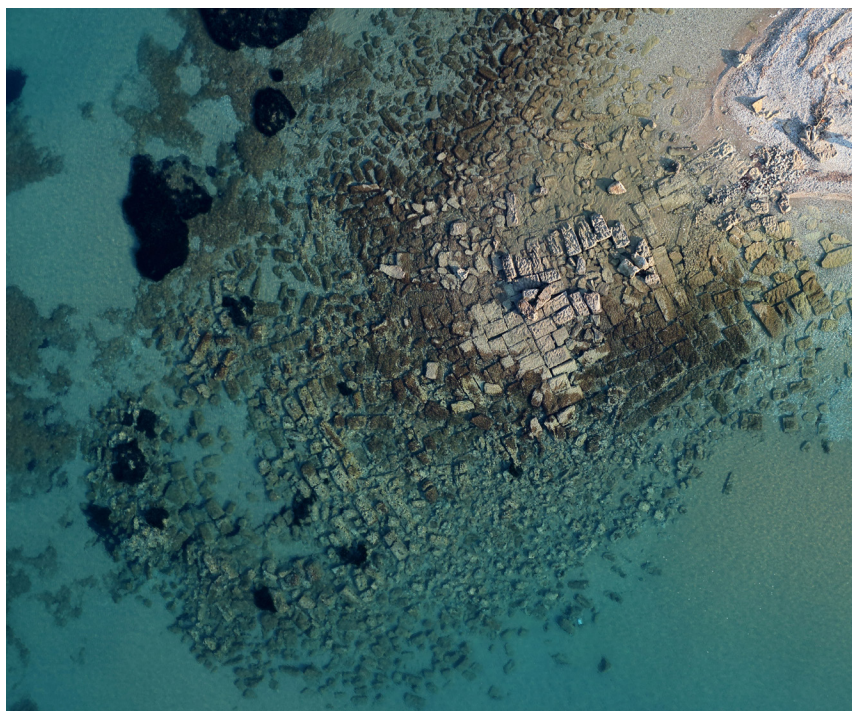

Fig. 3. Den vestlige mole (K. Xenikakis & S.Gesafidis 2013)

Den mellemste mole

Den mellemste mole er som den vestlige en massiv kvaderstenskonstruktion. På havbunden er 35,3 m af den monumentale mole synlig, og den er bevaret i en bredde af 16,1 m; mod nord og syd forsvinder den i sandet. Den sydlige del af molen er bevaret i tre skifter. I den nordlige

fjerdedel er molen bevaret i et lavere skifte, og som i den vestlige mole er der her rektangulære og T-formede udskæringer i overfladen. Der er enten tale om udskæringer til trædyvler, der bandt det skifte ovenover fast, eller løftehuller.

Den østlige mole

Den østlige mole består hovedsageligt af to kvaderstensmure bevaret i to skifters højde med et fyld af sten. Mod land er molen helt konstrueret af kvaderstensblokke, og her blev der fundet levn af to sammenhængende krog-klamper, der giver et kronologisk fingerpeg om, at molen blev bygget i det sene 4. eller tidlige 3. årh. f.Kr. Strukturen blev fulgt over 73,1 m og har en bredde på 8,4 m.

Indgangskanalen

Den nordvestlige kvaderstenssidemur, der flankerer indgangskanalen, blev fulgt over en længde på 43,2 m, og 14,6 m af den nordvestlige sidemur er synlig. Mod nord forsvinder begge sidemure under en grusvej. Kanalens indre breddemål er 8,5 m, og kun skibe med en mindre bredde kunne sejle ind i den indre havn. Foran denne sidemur fandt vi mod nord en tværgående struktur, der i 2014 skulle vise sig at være en del af munden til indgangskanalen (se nedenfor).

Sænkekasserne i område 1

I område 1 lige øst for indgangskanalen har vi identificeret otte træsenkekasser fyldt med cement (eller mørtel) og sten. De to bedst bevarede har flademålene 9,7 x 4,7 m og 10,9 x 5,9 m. Der er sandsynligvis tale om fundamenter til bygninger på havnefronten.

Sænkekasserne i område 2

I område 2 fandt vi fire sænkekasser, der hver har et meget tykt lag cement (eller mørtel) på indersiden, og alle er fyldt med sten (Fig. 4). De to bedst bevarede måler 10,4 x 5,1 m og 9,9 x 5,4 m.

Fig. 4. Yannis Nakas detaljetegner den fritlagte bund af Sænkekasse 6. I forgrunden ses mørtel (eller cement) laget, to bund-planker, og herefter to tværbjælker (V. Tsiairis 2014)

Bølgebrud 1

I den østligste del af Lechaion har vi fundet to sektioner af et bølgebrud. Strukturen er 51 m lang og de to sektioner er henholdsvis 14,5 x 10,7 m og 32,0 x 11,8 m.

Resumé over Lechaion Harbour Projects arbejde og resultater i 2014

Lechaion Harbour Project har i perioden 1. oktober til 14. november 2014 udført land- og marinarkæologisk feltarbejde i Lechaions ydre havn. Ydermere har Bjørn Lovén (1,5 mdr.) og Panagiotis Athanaspoulos (1,5 mdr.) forsket i resultaterne fra forrige års feltarbejde; både feltarbejde og forskning blev finansieret af Augustinus Fonden.

I 2014 påbegyndtes landudgravninger af området syd for den vestlige mole, en marinarkæologisk prøvegravning i den mellemste mole, digital detalje dokumentation af den østlige mole, og land- og marinarkæologi-

ske udgravninger af indgangskanalen til den indre havn. Endvidere blev der fundet tre sænkekasser i område 2, der var blevet fritlagt af naturlig erosion i tiden mellem feltarbejdet i 2013 og 2014 (Fig. 2). Det følgende er et resumé over de vigtigste resultater:

Den vestlige mole og havnebefæstningen

27,6 m af en 5,3 m bred fæstningsmur der løber fra syd i retning mod den vestlige mole, og som sandsynligvis er en del af havnebefæstningen blev udgravet på land. Der er dele af den vestlige mole (Fig. 3) der er konstrueret med samme retning som fæstningsmuren, og i 2015 er det planlagt at undersøge, hvordan de to strukturer er forbundet med hinanden.

Den mellemste mole

Et udgravningsfelt blev åbnet i havet på den vestlige side af den mellemste mole med det formål at komme ned til fundamentet og undersøge, om der er aflejret keramik eller andet materiale, der kan datere strukturen. Det stod hurtigt klart, at der skal fjernes store nedfaldne kvaderstensblokke for at grave i dette område, og det planlægges at leje en pram med en kran i 2015.

Indgangskanalen

Hovedformålet med udgravningerne i 2014 var at undersøge munden af indgangskanalen der fører ind til den indre havn (Fig. 5). Omkring 300 m² blev overfladerenset, og der blev åbnet i alt fire udgravningsfelter; to på land og to i havet. Ved munden blev der identificeret siderne af et 34 m langt og 24 m bredt havnebassin. Overfladerensning viste, at den tværgående struktur, som blev fundet i 2013 foran indgangskanalen og den sydøstlige sidemur i indgangskanalen, danner det østlige hjørne af et havnebassin (Fig. 5). I forlængelse af den østlige mole blev der udgravet på den nordvestlige side af det samme havnebassin. En lille del af den sydvestlige side, der danner et hjørne med den nordvestlige sidemur af indgangskanalen, blev også fundet.

Fig. 5. Mads Møller Nielsen udgraver den sydøstlige kvaderstensstøttemur der flankerer indgangskanalen. Udgravningsfeltet er sikret med sandsække for at undgå at siderne skrider ned (S. Kokkinakis 2014)

Herfra leder den 13 m brede (ydre mål) indgangskanal 248 m ind til havnebassin 1 (Fig. 2). I det udgravede område er de støttemure, der flankerer indgangskanalen 3,0-3,4 m brede og bevaret i tre skifter (Fig. 5). Der er mindst tre byggefaser i indgangskanalen, og byggeteknikkerne giver et fingerpeg om deres kronologi: en senklassisk/tidlig hellenistisk, en sen hellenistisk/romersk og en senromersk/tidlig byzantinsk. Det ser ud til, at indgangskanalen (Fig. 6) og dermed den indre havn har været i brug igennem mindst otte århundreder.

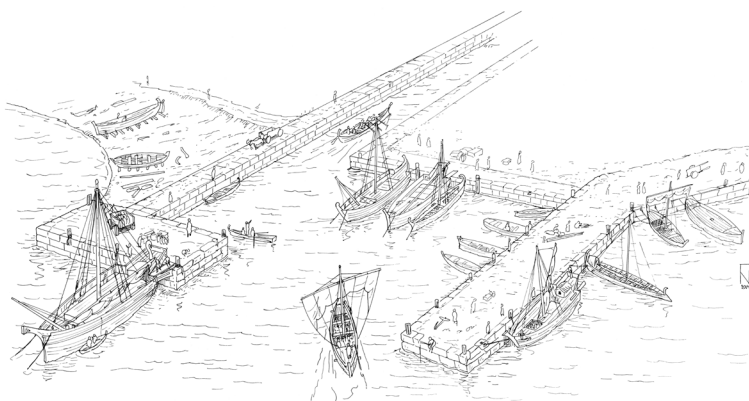

Fig. 6. Kunstnerisk rekonstruktion af indgangskanalen til den indre havn i Lechaion (Y. Nakas 2014)

Den østlige mole

De synlige dele af den østlige mole blev digitalt opmålt. Den østlige mole er som nævnt forbundet med havnebassinet ved munden af indgangskanalen. Molen gav adgang til den nordvestlige side af havnebassinet og beskyttede dette og indgangskanalen til den indre havn mod vejr og vind.

Sænkekasserne i område 2

Fig. 7. Luftfoto af sænkekasserne i område 2 (S. Kokkinakis 2014)

Siderne af tre sænkekasser og bunden af to var blevet frilagt af naturlig erosion i tiden mellem feltarbejdet i 2013 og 2014 (Fig. 4), og udvalgte træstrukturer er blevet konserveret i deres oprindelige placering af projektets konservator. Siderne af de i alt syv sænkekasser er meget velbevarede, og planker og støttebjælker kan følges over en længde på næsten 50 m (Fig. 7). Det kan endnu ikke fastslås, hvilken funktion sænkekasserne havde, men der er muligvis tale om et kaj anlæg (Fig. 8).

Der er udtaget prøver af træet til en kulstof 14-datering, som kan fastslå, hvornår træet til sænkekasserne blev fældet og dermed omtrent hvornår bygningsværket blev opført. Samtidig blev der udtaget prøver for at fastslå, om der er tale om cement eller mørtel.

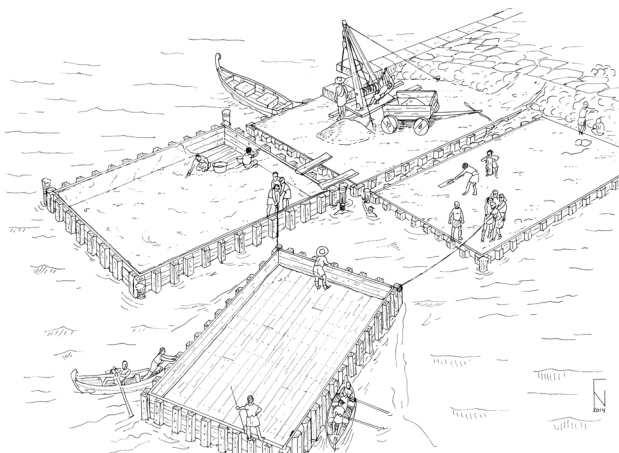

Fig. 8. Kunstnerisk rekonstruktion af sænkekasserne i område 2 (Y. Nakas 2014)

Geofysiske undersøgelser i 2013–2014

Fig. 9. Geologerne forbereder 3D dokumentation af havbunden med sub-bottom profiler (V. Tsiairis 2014)

I samarbejde med et hold geologer fra Department of Marine Geology and Physical Oceanography, University of Patras (repræsenteret af Dr. G. Papatheodorou), blev det oversvømmede havneområde og det omkringliggende hav undersøgt med en bred vifte af geofysisk udstyr (Fig. 9). I 2014 blev prototypen af den første 3D-sub-bottom-profiler testet i Lechaion. Det var første gang, udstyret blev benyttet inden for arkæologien, og det forventes, at det kan gennemtrænge og dokumentere antikke strukturer, geologiske og arkæologiske lag i tre dimensioner. I 2014 påbegyndtes

geofysiske undersøgelser på land i samarbejde med et hold geologer ledet af Dr. Yiannis Alexopoulos fra Department of Geophysics and Geothermy, University of Athens.

Lechaion Harbour Project har kun været i felten i to sæsoner, men det enorme havneområde der dækker mere end 500.000 m², de velbevarede og meget sjældne havnestrukturer bygget i træ, de monumentale kvaderstensmoler, og indgangen til den indre havns kanaler og havnebassiner viser allerede tydeligt omridset af den antikke metropol Korinths hovedhavn.

Følg Lechaion Harbour Project på Facebook – www.facebook.com/LechaionHarbourProject

Bjørn Lovén, Dimitris Kourkoumelis & Paraskevi Micha

Publikationer

Instituttet udgiver tidsskriftet *Proceedings of the Danish Institute at Athens* (PoDIA), der normalt udkommer med et par års mellemrum, samt monografiserien *Monographs of the Danish Institute at Athens* (MoDIA), begge publikationer udgives fortrinsvis på engelsk. Desuden udkommer MoDIA i mindre format, kaldet *Miscellanea*. Publikationer fra før 2011 distribueres af Aarhus University Press, mens samme forlag nu også er udgiver af *Proceedings*. Monografiserien udgives af forskellige forlag.

Proceedings of the Danish Institute at Athens VII, redigeret af Rune Frederiksen og Søren Handberg, 2014 Aarhus.

- R. Frederiksen & S. Handberg, *Preface*.

- T. H. Nielsen, *An Essay on the extent and Significance of the Greek Athletic Culture in the Classical Period*.

- V. Gabrielsen, *The Piraeus and the Athenian Navy: recent archaeological and historical advances*.

- H. Bückner, A. Herda, M. Müllenhoff, W. Rabbel, & H. Stümpel, *On the Lion Harbour and other Harbours in Miletos: recent historical, archaeological, sedimentological, and geophysical research*.

- S. Müth, *The Historical context of the city wall of Messene: preconditions, written sources, success balance, and societal impacts*.

- J. Roy, *Emplekton Technique in Fortification at Ithome/Messene, Megalopolis, and Mantinea: the work of Theban military engineers?*

- K. Randsborg, *Kephallénia Masonry*.

-
- S. Drougou, *Hellenistic Pottery –Content and Methodology*.
 - K. N. Simonsen, *Immortalised in Marble: Lord Byron portrayed by Bertel Thorvaldsen*.
 - E. Hallager, Y. Tzedakis, & M. Andreadaki-Vlazaki, *The Greek-Swedish Excavations at Kastelli, Khania 2001: a preliminary report*.
 - M. Andreadaki-Vlazaki & E. Hallager, *Excavations at the Agia Aikaterini Square, Kastelli, Khania 2005 and 2008: a preliminary report*.
 - E. Hallager, Y. Tzedakis, & M. Andreadaki-Vlazaki, *The Greek-Swedish Excavations at Kastelli, Khania 2010: a preliminary report*.
 - O. Vikatou, R. Frederiksen, & S. Handberg, *The Danish-Greek Excavations at Kalydon, Aitolia. The Theatre: preliminary report from the 2011 and 2012 campaigns*.
 - B. Lovén & M. M. Nielsen, *Zea Harbor Project: preliminary report 2009-2010*.

Studierejser, kongresser & foredrag

2013

R. Frederiksen, januar: i Berlin. FFKK konference i Danmark.

S. Handberg, april: Ambassade *Contingency conference*. Årsmøde på Det Svenske Institut. Årsmøde på Det Norske Institut.

S. Handberg, maj: foredrag i Aarhus og København om Kalydon.

R. Frederiksen, maj-juni: leder sommerskolen *Antikkursus 2013* (14 dage).

R. Frederiksen, juni-juli: årsmøde EfA. Leder Instituttets udgravning af teatret i Kalydon.

S. Handberg, juni-juli: opmålingskursus på instituttet med Katerina og Sanne. Leder Instituttets udgravning af den nedre akropol i Kalydon.

R. Frederiksen, september: konference i Rom.

R. Frederiksen og S. Handberg, oktober: studietur til Kalydon.

R. Frederiksen, november: foredrag for UCN. Polykromi-seminar på Akropolismuseet.

S. Handberg, november: foredrag for UCN.

S. Handberg, december: foredrag på Det Norske Institut. Foredrag i Mesolonghi. Konference på Athens Universitet.

R. Frederiksen, december: foredrag i Mesolonghi.

2014

R. Frederiksen, februar-marts: forelæsning i Gøteborg.

S. Handberg, februar: årsmøde på Det Hollandske Institut. Årsmøde på Det Østrigske Institut.

S. Handberg, marts: foredrag i Aarhus og København om Kalydon.

R. Frederiksen, april: årsmøde SIA, årsmøde DIA samt udflugt DIA.

S. Handberg, april: årsmøde SIA, årsmøde DIA samt udflugt DIA.

R. Frederiksen, maj-juni: leder af sommerskolen *Antikkursus 2014* (14 dage).

R. Frederiksen, juni-juli: leder Instituttets udgravning af teatret i Kalydon.

S. Handberg, juni-juli: leder Instituttets udgravning af *The Lower Acropolis* i Kalydon.

R. Frederiksen, november: foredrag i Nafpaktos, Botsaris Conference.

UNDERVISNING & EKSURSIONER

Antikursus 2013 og 2014

Siden 2012 har Det Danske Institut i Athen i samarbejde med de klassiske fag på Aarhus Universitet, Syddansk Universitet og Københavns Universitet, arrangeret og afholdt Antikkurset i Grækenland. Kurset tilrettelægges for studerende fra de klassiske fag; klassisk arkæologi, klassisk filologi, antikhistorie og oldtidskundskab, omkring overgangen mellem bachelor- og kandidat-niveau. Kurset kombinerer traditionel ekskursion med universitær undervisning af tværfaglig karakter for at opnå det primære formål: at bringe de studerende i kontakt med et antal vigtige antikke byer, helligdomme og museer. I 2013 afholdtes kurset i dagene 19. maj – 2. juni, i 2014 i dagene 19. maj – 1. juni. Ud over instituttets direktør og amanuensis blev undervisningen i 2013 varetaget af Thomas Heine Nielsen, lektor i klassisk filologi, og Kristina Winther-Jacobsen, lektor i klassisk arkæologi, begge fra Københavns Universitet, i 2014 af Thomas Heine Nielsen og af Sanne Rishøj Christensen, lektor i klassisk filologi ved Syddansk Universitet. De studerende kan opnå ECTS-point for gennemførelse af kurset.

Epigrafisk museum i Athen, oplæg ved Thomas Heine Nielsen 2014

Seminarudgravning 2013-2014

I sommeren 2013 afholdt Det Danske institut i Athen for første gang seminarudgravning i Grækenland for alle førsteårsstuderende fra faget Klassisk Arkæologi fra Aarhus og Københavns Universitet. Seminarudgravning er et obligatorisk led i den universitære arkæologiske uddannelse, og de studerende opnår ECTS-point for gennemførelse af seminaret. De studerende opnår erfaring med metodologiske emner forbundet med fortolkningen af arkæologisk materiale og indsigt i det arkæologiske miljø i Grækenland, f.eks. lovmæssige omstændigheder for udenlandske skolars udgravningsprojekter i Grækenland. Seminaret giver de studerende erfaring til at deltage i internationale udgravningsprojekter i middelhavområdet, hvorved seminaret er med til at fremme de studerendes fremtidige studie og karriere.

I 2013 deltog 24 studerende i seminarudgravningen, som afholdtes i perioden 1. juli – 26. juli, og i 2014 deltog 31 studerende i perioden 30. juni – 25. juli. Feltræningen var ledet af ph.d. Søren Handberg, amanuensis ved Det Danske Institut i Athen, og træningen i registreringsarbejdet var ledet af Signe Barfoed, ph.d.-studerende ved Universitetet i Kent.

2013 holdfoto taget i teatret i Kalydon

SERVICEFUNKTIONER

I løbet af perioden 2013-2014 har Instituttet været behjælpelig med at arrangere rejser, frikort m.m. i forbindelse med ekskursioner og undervisningsophold for et stigende antal danske undervisningsinstitutioner, primært gymnasier, universiteter og diverse kurser inden for voksenundervisning. Det har været højt prioriteret at give disse grupper rundvisninger på Instituttet, fortælle om Instituttets virke samt at give specielt aftalte foredrag.

Grupper besøg på Instituttet

Borupgaard Gymnasium; CPH WEST – Uddannelsescenter København Vest; Egedal og Himmerlev skole; Falkonergårdens Gymnasium og HF; Folketingets Præsidium; Færørenes Handelsgymnasium; Gefion Gymnasium; Gladsaxe Gymnasium; Haderslev Katedralskole; Handelsgymnasiet Lolland-Falster; Helsingør Gymnasium; Herningsholm Gymnasium; Marselisborg Gymnasium; Middelfart Gymnasium; Nakskov Gymnasium og HF; Nordfyns Gymnasium; Nærum Gymnasium; Nørre Nissum skole; Rosborg Gymnasium og HF; Roskilde Katedralskole; Silkeborg Handelsgymnasium; Struhr Statsgymnasium; Stuttgart Universitet; Svenborg Gymnasium; Thisted Gymnasium; University College Nordjylland; VIA University College Horsens; Ørestads Gymnasium; Århus Handelsgymnasium.

Stipendiater i Instituttets gæsteboliger

Ny Carlsbergfondet og GADs Fond har stillet beløb til rådighed for Det Danske Institut i Athen til uddeling af stipendier. Stipendierne kan søges til forskningsophold inden for Grækenlands og Middelhavslanenes arkæologi, historie, sprog, litteratur, billedkunst, arkitektur og kulturtraditioner, samt af udøvende kunstnere. Stipendierne er af tre typer: ophold mod egenbetaling, frit ophold på Instituttet eller frit ophold samt et mindre tilskud til leveomkostninger. Tildelingen foretages af instituttets bestyrelse.

Følgende personer og stipendiater boede i Instituttets gæstehus og -lejlighed i 2013

Forskere

Freelance researcher mag.art. Signe Sophie Bøggild; professor cand. polit. Christen Sørensen; lektor cand.scient. John Rosendahl Nielsen; lektor mag.art. Birte Poulsen; lektor emerita Libby Arcel; lektor cand. mag. Poul Jensen; centerleder ph.d. Marie-Louise Nosch; gæsteprofessor ph.d. Mary Harlow; arkæolog ph.d. Pernille Bangsgaard Jensen; museumsinspektør cand.mag. Camma Juel Jepsen; fhv. universitetslektor dr.phil. Lars Nørgaard; forskningsassistent mag.art. Kim Tao Thykier Makeef; formand for Kunststyrelsens Litterære udvalg mag.art. Grethe Rostbøll; ph.d.-studerende mag.art. Cecilie Brøns; lektor dr.phil. Mogens Pelt; lektor ph.d. Kristina Winther-Jacobsen; lektor emeritus dr.phil. Mogens Herman Hansen; ph.d.-studerende Lærke Maria Andersen Funder; ph.d.-studerende Sine Grove Saxkjær; docent dr.phil. Ole Thomsen; arkitekt Skafte Aymo-Boot; lektor dr.phil. Tore Tvarnø Lind.

Gymnasielærere

Jens Bjerregaard; John Rosendal Nielsen; Poul Jensen.

Kunstnere

Billedkunstner Bo Mølgaard; billedkunstner Berit Dröse; studerende Jens Tormod Hejlskov Bertelsen; billedkunstner Kim Sandra Rask; billedkunstner Signe Visnek; billedkunstner Michala Paludan Nautrup-Hansen, MFA; billedkunstner Fie Tanderup; koreograf/danser Anders Christiansen; billedkunstner Augusta Atla; billedkunstner Rasmus Brink Pedersen, MFA; billedkunstner Bjørn Søndergaard; billedkunstner Sian Kristoffersen; billedkunstner Michael Isling; billedkunstner Tine Tvergaard, MFA; billedkunstner Janne Malmros, MFA; billedkunstner Anders Bülow Christensen; billedkunstner Lis Walther; billedkunstner Iben Kofod; billedkunstner Anita Viola Nielsen; billedkunstner Kate

Skjerning; billedkunstner Hanne Lise Thomsen, cand.phil.; billedkunstner Thomas Skovhøj Rathleff, MFA; billedkunstner Sara Glahn, BFA; billedkunstner Bodil Nielsen; billedkunstner Stine Bloch Tranekjær; billedkunstner Berit Basten, MFA; billedkunstner Nikolas Meinert Theilgaard, MFA; billedkunstner Lene Helmer; billedkunstner Pernille Koldbech Fich; billedkunstner Mathias Sæderup; billedkunstner og underviser Annette Olsen; billedkunstner Al Masson.

Forfattere

Charlotte Inuk Hoff Hansen; forfatter og musiker, cand.mag. Per Bloch Andersen; Amalie Smith, MFA; mag.art. Leonora Christina Skov; Morten Leth Jacobsen; Mads Mygind; filminstruktør og forfatter cand.mag. Elisabeth Rygård; instruktør og forfatter Adam Jacobi Møller.

Specialestuderende

Kamilla Kjær; Christian Bang Jensen; Louise Lund Kristensen.

Øvrige

Stud.mag. Kristoffer Maribo; stud.mag. Jørgen Wildt Hansen; stud.mag. Anna Ørnberg; gambist, cellist og musikpædagog Göran Bergström.

Følgende personer og stipendiater boede i Instituttets gæstehus og -lejlighed i 2014

Forskere

Freelance researcher mag.art. Signe Sophie Bøggild; forskningsassistent mag.art. Kim Tao Thykier Makeeff; filosof cand.mag. og MA Lise Sølund; cand.mag. Philip Due Pihl; stud.mag. Rasmus Jensen; professor dr.phil. Erik Hallager; lektor cand.mag. Cathrine Heyde Petersen; lektor cand.mag. Agnethe Vestentoft; ph.d.-studerende Johannes Aakjær Steenbuch; professor mso dr.phil. Poul Pedersen; fhv. lektor cand.mag. Dorte Fogh; ph.d.-studerende cand.theol. Uffe Holmsgaars Eriksen; ekstern lektor cand.mag. Gorm Tortzen; prof. Hector Williams; eks-

tern lektor cand.phil. Elise Utke Schiøler; forskningsassistent MA Anna Kosters; arkæolog cand.mag. Krishna Maria Olsen; arkæolog cand.mag. Amanda Toft; studielektor cand.mag. Carsten Weber Nielsen; dr. Tatiana Smekalova; prof. dr. phil. Sten Ebbesen; lektor dr.phil. Mogens Pelt; lektor cand.mag. Bonnie Hegner; lektor cand.scient. Claus Erik Glunk; cand. mag. Paolo Muntoni; professor dr. Stefania Serafin.

Gymnasielærere

Gymnasielektor Lisbet Borker, cand.mag.; Bonnie Hegner; Claus Erik Glunk.

Kunstnere

Billedkunstner Line Kallmayer; billedkunstner Mikkeline Gudmand Høyer; billedkunstner Eva la Cour; billedkunstner Kristian Poulsen; billedkunstner Erwin Kuchta; komponist og musiker Morten Carlsen; musiker, sanger og komponist Line Gøtsche Dyrholm; billedkunstner Misja Kristoffer Rasmussen; billedkunstner Astrid Myntekær, MFA; komponist Hans Peter Stubbe Teglbjærg; musiker Torben Snekkestad; kunsthøgskolelærer Simone Sandahl Jensen; billedkunstner Augusta Atla; billedkunstner Pernille Koldbech Fich; billedkunstner Rasmus Brink Pedersen; billedkunstner Rikke Ehlers Nilsson; billedkunstner Scott William Raby, MFA; billedkunstner Kristina Kvalvik; billedkunstner Heidi-Anett Haugen, MFA; koreograf og danser Kasper Daugaard Poulsen; koreograf, skuespiller og danser Lisbeth Sonne Andersen; videokunstner Helene Marie Nymann Hansen, MFA.

Forfattere

Cand.mag. Kaspar Thormod; cand.phil. Christina Skartved; Niels Boel; cand.mag. Morten Brask; Søren Jessen; cand.mag. Niels Boel.

Specialestuderende

Cecilie Nicoline Kubert; Selini Halvadaki; Camilla Elisabeth Søgaard Ebert; Mia Sommergaard; Jonas Wieland Holdt; Christian Thruue Djurs-

lev.

Øvrige

Studerende Mathias Dyhr Nielsen; studerende Simone Alexandra Ærsøe; studerende Kirstine Josephine Wambui Mundia Mandrup Pedersen; studerende Anne Mette Juul; studerende Camilla Sara Lundgran; praktikant Anne Ditte Koustrup Høj; studerende Jens Settergren; translator Rolf Hesse; Camilla Sarah Lundgren; Christian Berg; Rikke Randers; Juan Antonio Pedersen; Karen Margrete Nielsen

DET DANSKE INSTITUT I ATHEN

Herefondos 14, Plaka

(Platias Aghias Aikaterinis)

GR-105 58 Athen

Tel. + 30 210 32 44 644

Fax. + 30 201 32 47 230

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΤΗΣ ΔΑΝΙΑΣ

Χαιρεφώντος 14, Πλάκα

(Πλατεία Αγίας Αικατερίνης)

GR-105 58 Αθήνα

Τελ. + 30 210 32 44 644

Φαξ. + 30 201 32 47 230

E-mail: info@diathens.gr

Homepage: www.diathens.gr

